Բ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 358 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՄԱՐՏ 1885 (Ն. Տ.) 24 ՄԱՐՏ 1885 8 ՃԷՄԱԶԻ ԻՒԼ ԱԽԸՐ 1302

40 ՓԱՐԱ.

ՊԱՅՄԱՆՔ

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ ։ Երկու անգամի համար 2 ղուրուշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ ։

Օրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել

«Առ խմբագրութիւն ԱՐԵՒԵԼՔ օրագրի»

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ. Ղալաթիա, Նորատունկեան խան. իսկ գաւառներէն հեռաւոր հասցէին

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده { ارەولك }
غزته‌سی اداره‌سنه

Les annonces sont reçues
à l'EASTERN AGENCY,
Karakeuy, Déirmén han

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	գահեկան	առժամ	200
» »	Վեցամսեայ	»	»	100
» »	Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով	տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար և տեղական թղթատարով	վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ	Տարեկան	Ֆրանք		56
» »	Վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է ։ Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւններ չ'դարձուիր ։

Ծանուցմունք կընդունուին
ԻՍԴԸՐՆ ԷՃԷՆՍԻ
գործակալութեան ձեռամբ, Քարաքէօյ, Տէյիրմէն խան

Կ. ՊՈԼԻՍ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 11 ՄԱՐՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԷԿԻ ԹՂԹԱՏԱՐՆԵՐԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

ԱՖՂԱՆԵԱՆ ԽՆԴՐՈՅ ՎԻՃԱԿԸ

Պ. Կլատսթոն և Լորտ Կրանվիլ, հարցումներու պատասխանելով, անցեալ երեքշաբթի Խորհրդարանին մէջ կարդացին սա հեռագիր, զոր ուղղած էր Բեդրսպուրկի անգլիական դեսպան Սըր Թօրնթըն, և որ կը պարունակէ Ռուսիոյ Արտաքին գործոց Նախարար Պ. Կիրսի յանձնառումներն, անգլօ-ռուսական առժամանակեայ կարգադրութեան առթիւ.

Բեդրսպուրկ, 16 մարտ.

«Ռուսիոյ Արտաքին գործոց Նախարարը կը հաստատէ թէ ռուսական զօրքերն իրենց գրաւած դիրքերէն դէպ յառաջ չպիտի խաղան, եթէ աֆղան զօրքերն ալ չյառաջանան կամ յարձակում մը չընեն, և եթէ արտասովոր պատճառ մը չծագի, — օրինակի համար, եթէ անկարգութիւնք չպատահին ի Բէնճէհ ։ Պ. Կիրս կը յայտարարէ նաեւ թէ բացորոշ հրամաններ ղրկուած են ռուս հրամանատարաց՝ ամեն կարելի եղանակաւ զգուշանալու կռուէ, կամ կռիւ գրգռող պատճառներէ, և թէ այս հրամանք պիտի կրկնուին ։»

Աւելորդ է ըսել թէ անգլիական Խորհրդարանը շատ գոհ չեղաւ Պ. Կիրսի յայտարարութիւններէն ։ Թէեւ Ռուսիա յանձն կ'առնու յառաջ չխաղալ, բայց այնչափ պայմաններ կը դնէ, որ կրնայ կասկածուիլ թէ ապագայ յառաջխաղացութիւն մը արդարացնելու համար այժմէն բաց դուռներ թողուլ կ'ուզէ ։ Բայց Պ. Կլատստոն կ'ընդունի Պ. Կիրսի պատուոյ խօսքն, և վստահ է նորա անկեղծութեան վրայ ։ Այնու ամենայնիւ, անորոշ այդ մանաւանդ կնքուած այս կարգադրութեան զօրութեամբ, Ռուսիա տէր կը մնայ այնպիսի դիրքերու որոց վրայ վէճ կայ, իբրեւ Աֆղանստանի պատկանող վայրեր ։ Միւս կողմէ, Թայմզ ալ կը հաստատէ թէ, կարելի չէ Լոնտոնի մէջ երաշխաւոր լինել թէ անկարգութիւն չպիտի ծագի Բէնճէհի մէջ, զոր Աֆղանք գրաւած էին, ռուսական առաջխաղացումէն վախնալով ։ Անգլօ-ռուս կարգադրութեան Էմիրին հաւանութիւնն առնուած չէ տակաւին, և Անգլիա չի կրնար հրամաններ տալ աֆղան զօրաց ։

* * *

Թայմզ կը ծանուցանէ թէ, արժանահաւատ տեղեկութեանց նայելով, Կասպից ծովուն արեւելեան կողմը, Կեդր. Ասիոյ մէջ գտնուող ռուս զօրքերը սապէս բաժանեալ են. ի Մերվ, Եօլաթան և ի Սարի-եազը, գնդապետ Ալիխանոֆ իւր հրամանաց ներքեւ ունի 3,000 ռուս զօրք, 4,000 թիւրքմէն ձիաւոր և 16 թնդանօթ ։ Ի Սարախս, կային 2,000 զօրք, բայց մի մասը ղըրկուեցաւ Մուրղ Աբի եզերաց վրայ ։ Ի Բուլ-ի-Խաթուն կան մաս մը Ղազախներ և 150 հեծելազօրք. 500 Թիւրքմէնք կան՝ Սարիք (գօղ) ցեղէն՝ ի Խըշտի, Քուշք գետին վրայ ։ Ասքաբադի պահապան զօրքն, որ սովորաբար 4,000 է աւելի չէ՝ 24 թնդանօթով, 8,000ի պիտի բարձրանայ, երբ հասնին Կովկասիայէ ղրկուած զօրքերն, որք ճամբան են ։ Լուր կայ նաեւ թէ ռուս կառավարութիւնը կ'ուզէ աւելցնել Մերվ գտնուող զօրքը, Խիվայէ և Թուրքաստանէ զօրքեր փոխադրելով հոն ։

* * *

Աֆղանստանայ Էմիրը մեկնեցաւ Փեշաւրէ, և կ'երթայ դէպի Հնդկաստանի սահմանագլուխը, տեսակցելու Լորտ Տըֆըրինի հետ ։

* * *

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ. Թայմզի լրագրոյն Վիեննայի թղթակիցը կը հեռագրէ.

Որովհետեւ Անգլիա Պարսկաց դէմ պատերազմ հրատարակեց 1857ին՝ թոյլ չտալու համար որ գրաւէին Հէրաթ, անգլօ-ռուսական գժտութիւնը բնականաբար հետաքրքրութեամբ կը դիտուի Պարսկաստանի մէջ ։ Ուշադրութեան արժանի են սա խօսքեր, զորս այսօր ինձ ըսաւ ազդեցիկ և երեւելի Պարսիկ մի ։

«Պարսկաստան ռուսասէր չէ, բայց գրեթէ ռուսական գաւառ մի դարձած է այսօր ; այնչափ ենթակայ է Մոսկովեան ազդեցութեան ։ Անգլիա տարիներ առաջ մեծ սխալ մը գործեց, չաշխատելով շինել երկաթուղի մը, Փոքր Ասիայէն Հնդկաստան ։ Այսպիսի երկաթուղի մը, անգլիական ձեռաց մէջ, պիտի ապահովէր Անգլիոյ գերիշխանութիւնն յԱրեւելս, և քաղաքականութեան հզօրագոյն գործի մը պիտի լինէր, զի պիտի բանար զՊարսկաստան արտաքին աշխարհի վաճառականութեան առջեւ ։ Այդ երկաթուղին շինելու ժամանակն անցած է, և այժմ Պարսկաստան բոլորովին Ռուսիոյ ձեռքն ինկած է ։ Ռուսք տէր են մեր (Պարսկաստանի) առեւտրական մեծ ուղեաց, կրնան արգելք դնել օտար երկիրներէ Պարսկաստան մտնող վաճառաց վրայ, որով մեր արտաքին վաճառականութիւն Ռուսաց ձեռքն անցած է ։

«Պարսիկները գոհ չեն ասկէ, զի Անգլիոյ հետ հաղորդակցութիւնը բարեկեցութիւն պիտի բերէր իրենց, մինչ երկիրն անշարժութեան մէջ է այժմ ։ Երկաթուղեաց պէտք ունի, և դրամագլուխ հարկ է զանոնք շինելու ։ Բայց Ռուսք թոյլ չեն տար որ դրամատէր անհատներ Պարսկաստան մտնեն, հակառուս ազդեցութիւններ բերելով իրենց հետ ։ Խօսք կայ թէ Շահն իւր երկրի հարաւակողմն ուղեւորութիւն մը պիտի ընէ՝ ուղիներու խնդրոյն կարգադրման համար. բայց հաւանօրէն իրերն առջի վիճակին մէջ պիտի մնան արքայական ուղեւորութենէ ետքն ալ ։ Դարման չկայ իրաց այս կացութեան. բայց կ'արժէ որ Անգլիա հոգ տանի, որպէս զի Աֆղանստան եւս աստիճանաբար չենթարկի ռուսական ազդեցութեան, Պարսկաստանի պէս ։

«Մանր երկիւղ չկայ թէ արդի խառնաշփոթութիւնք պատերազմի յանգին, զի Ռուսք պատրաստ չեն պատերազմելու, և Անգլիացւոց կասկածներուն ու կռուասէր տրամադրութեան յանկարծական արտայայտութիւնն յապուշ կրթեց Ռուսերն ։ Ամեն օտար Ստակաբանաց մէջ ռուսական արժէթղթերն ինկան վերջերս, մանաւանդ ի Պերլին, ուր վերջին տարիներս ռուսական թղթոց վրայ շահադիտական գործողութիւնք յոյժ բազում էին, բայց ուր Գերմանք կը գնէին բոլոր այն ռուսական թղթեր զորս Անգլիացիք կը վաճառէին ։ Անգլօ-ռուսական պատերազմը աղէտաբեր կըլլինի գերմանացի դրամատէրաց ։ Ուրիշ երաշխաւորութիւնք եւս կան խաղաղութեան պահպանման, և աներկայելի է թէ Ռուսիա պիտի քաշուի վէճի ներքեւ մնացած վայրերէն, եթէ Անգլիա համառութիւն ցոյց տայ ։

«Բայց ներկայ խնդրոյն կարգադրութենէն ետքն ալ Անգլիացիք արթուն պէտք է կենան. ապա թէ ոչ Ռուսիա Անգլիոյ անհոգ մէկ վայրկենէն օգուտ քաղելով, կրնայ յաջող պայմանաց մէջ պատերազմ բանալ, և նպաստաւոր հանել ։ Հնդկաստանի պէս ընդարձակ երկիր մը կառավարելու պաշտօն ունեցող եւրոպական Տէրութիւն մը չի կրնար վայրկեան մը անհոգ մնալ ։»

* * *

ՔԱՄԸՐՈՒՆ. Նախաձեռնութեամբ Պ. Պլայխրէօտըր գերմանացի դրամատէրին, Պերլինի սեղանաւորական գըլխաւոր հաստատութեանց ներկայացուցիչներ ընկերութիւն մը կը կազմեն 1 200,000 մարք դրամագլխով, գնելու համար Պ. Լիւտերիցէ այն վայրեր զորս վերջերս ստացած էր յԱֆրիկէ ։

* * *

ԱԼԲԱՆԻԱ. Վիեննա, 18 մարտ. Բօլիթիշէ Քօռէսփօնտէնց կը ծանուցանէ թէ, Իւսքիւպէ ստացուած պաշտօնական տեղեկութեանց նայելով, Ալպանիոյ խռովութիւնք վերջացած կրնան համարուիլ ։ Երկու գլխաւորք, Իպրահիմ Աղա և Ռասիմ Աղա անուն, ձերբակալուելով Բրիզրէնա տարուած են ։ — Բէշտէր Լօյտ եւս ապահովիչ տեղեկութիւններ կուտայ, և կ'ըսէ թէ խռովութիւնը բոլորովին տեղական հանգամանք մ'ունէր ։ Կ'եզրակացնէ թէ արտաքին աշխարհը մաս ունեցած չէ գործին մէջ ։

* * *

ՏՈԼՍՏՈՅ ԿՈՄՍԸ. Ռուսիոյ Ներքին գործոց Նախարարը Խրիմ գնաց ։ Նախարարի փոխանորդութիւնը պիտի վարէ խորհրդական Պ. Դուրնովօ ։ Թայմզ լրագրոյն Բեդրսպուրկի թղթակիցը կը ծանուցանէ թէ, չի կարծուիր որ Տոլստոյ կոմսն, արձակուրդին աւարտումէն յետոյ, վերսկսի վարել Նախարարի պաշտօնը ։ Նշանակեալ յաջորդն, որոյ վրայ քանիցս խօսուած է, Պ. Բոլովձով է ։

* * *

ԵՐԵՔ ԿԱՅՍԵՐՔ. Քէօլնիշէ Ցայթունկ գերմանական կէս-պաշտօնական թերթը կը հաստատէ թէ Վիեննայի ռուսական դեսպան Լօպանոֆ իշխանին Բեդրսպուրկ երթալուն նպատակն է՝ կարգադրել առաջիկայ այցելութիւնը զոր Ցարը պիտի տայ Ֆրանց Եօզէֆ Կայսեր ։ Ալեքսանդր Գ. կը փափաքի փոխադարձ այցելութեան երթալ Գերմանիոյ և Աւստրիոյ Վեհապետաց, Սքեռնեվիցէի տեսակցութիւնը փոխարինելու համար ։

* * *

ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ. Արբեցութեան յառաջխաղացութիւնք ծանր հոգ կը պատճառէ եւրոպական կառավարութեանց ոմանց ։ Պելճիոյ և Գերմանիոյ կառավարութեանց օրինակին հետեւելով, Զուիցերիոյ Դաշնակցային Խորհուրդն եւս յուզուած է, և վերջերս հինգ նիստեր զբաղեցաւ այս խնդրով ։ Զուիցերիոյ Երեսփոխանական ժողովը հրաւիրեց զԽորհուրդն քննել այն միջոցներ որով կարելի է նուազեցնել ոգելից ըմպելեաց չափազանց և աճեցուն սպառումը ։ Խորհուրդն նախ քննութիւն մը կատարեց, որոյ արդիւնքն ստուար հատորի մը մէջ ամփոփուած է ։ Զուիցերիոյ երկու ու կէս միլիոն բնակիչք տարին 27 միլիոն լիտր օղի կը խմեն ։ Համեմատաբար, Զուիցերիոյ մէջ արբեցութիւնն ուրիշ ամեն եւրոպական երկրէ աւելի է ։

Արբեցութեան տխուր հետեւանքները ծանօթ են, և Զուիցերիոյ մէջ նոյն են ինչ որ են ուրիշ երկիրներու մէջ ։ Զուիցերացի ցեղը կ'ապականի ֆիզիքապէս, և զինուորական ծառայութեան անընդունակ մարդոց թիւը տարուէ տարի կ'աճի. 100 յիմարի վրայ 44ին պատճառն եղած էր չափազանց արբեցութիւն. 100 անձնասպանի վրայ 43ն արբեցող էին. տարւոյ միջին թուով 234 մարդ կը մեռնի չափազանց ըմպելէ, և նոյն մոլութեան կը պարտի Զուիցերիա՝ իւր գաւառաց մէջ ամեն տարի պատահող 600 ինքնասպանութեանց մեծագոյն մասը ։

Դաշնակցային Խորհուրդն համոզուեցաւ թէ գինետանց բազմանալն ոգելից ըմպելեաց սպառման աւելնալուն արդիւնքն էր քան պատճառն ։ Այս աղետալից աճման ճշմարիտ պատճառն հարկ է որոնել երկրին տնտեսական պայմանաց մէջ ։ Օղին դարձած է աղքատ դասուց սննդեան ամբողջացուցիչ մէկ մասը ։ Գործաւորն և փոքր երկրագործն նոյնչափ կը խմեն իրենց բնակարանաց մէջ որչափ գինետանց մէջ, յորմէ հետէ բարձրացած են ուտեստի վերաբերեալ նիւթոց գիները ։

Դաշնակցային Խորհուրդը կը տեսնէ թէ այս չարեաց դարման տանելու գործն ամենէն առաջ անհատական նախաձեռնութեան կը պատկանի. անհատները պարտին հաստատել և բազմացնել «ուտելեաց Գործակից Ընկերութիւններ», առողջարար և աժան ուտելիք տալու համար գործաւորաց. անհատները պարտին ծաւալել օգնել զգաստացողներու ընկերութիւնները, ժողովրդային ճաշարաններն ու խոհանոցներն, ևայլն ։ Զուիցերիոյ Դաշնակից կառավարութիւնք եւս ունին իրենց դեր ընկերային այս մեծ մարտի մէջ ։ Արբեցութեան դէմ պատժական օրէնքները, գինետանց վրայ սահմանափակիչ օրէնքներն, ուտեստից վրայ հսկողութեան օրէնքներն ունին իրենց օգուտները. բայց այս չի բաւեր ։ Կ'առաջարկուի, իբրեւ ընդհանուր վարչային միջոց, պակսեցնել գինւոյ վրայի մաքսն և աւելցնել օղիի և ալքօօլի վրայ մաքսն ու տուրքերն. ըմպելիք վաճառել ուզողներն աւելի ծանր երաշխաւորութեանց և պարտականութեանց պիտի ենթարկին, և կառավարութիւնք իրաւունք պիտի ունենան չտալու խնդրուած արտօնագրերն ըմպելեաց վաճառատուններ բանալու համար, են. են. ։

* * *

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Պերլին, 20 մարտ. Կալլէսի իշխանն, ընկերակցութեամբ իւր երէց որդւոյն և իւր եղբօր, Էտինպուրկի դքսին, Պերլին հասաւ ։ Գերմանիոյ գահաժառանգ իշխանն և անոր կինը (Կալլէսի իշխանին քոյրն) ընդունեցին զանոնք երկաթուղւոյ կայարանին մէջ ։

Պերլին, 20 մարտ. Կալլէսի իշխանն իւր եղբօր և որդւոյն հետ այսօր այցելեց Վիլհէլմ Կայսեր, կայսրուհւոյն, արքայական ընտանեաց անդամներուն և Պիզմարք իշխանին, որք անմիջապէս փոխադարձ այցելութիւն տուին անոնց ։

* * *

ՀՆԴԿ. ԱՍԻԱ. Լոնտոն, 20 մարտ. Թայմզ կը հաստատէ այն զրոյց որուն համեմատ պայմանադրութիւն ծագեր է ի Բեքինկ, և կը յայտնէ թէ չինական կառավարութիւնը կը փութայ որ այս պայմանադրութիւն պատճառ կրնայ լինել վերաքննման Կուլճայի խնդրոյն ։ — Մօրնինկ Փօսթ կը ծանուցանէ թէ, ի Բեդրսպուրկ գումարուած զօրավարաց խորհրդոյ մը մէջ, Հերաթի Ռուսաց կողմէ գրաւման փափաք յայտնուեր է, և որոշուեր է հաղորդել զայս Ցարին կառավարութեան ։

* * *

ԱՒՍՏՐԻԱ. Վիեննա, 19 մարտ. Երեսփոխանաց Ժողովոյ երեկի նստին մէջ սարսափելի միջադէպ մը տեղի ունեցաւ ։ Բնոֆ անուն գերմանացի Երեսփոխանն, որ անցեալ օր սաստկապէս քննադատած էր Պոհեմիոյ ընդհանուր կառավարիչն զՊ. Կրաուս, նոր ճառ մ'արտասանեց ընդդէմ այժմու կառավարական դրութեան ։ Ըսաւ թէ Պոհեմիոյ Գերմանները կը վերածուին նոյն երկրորդական դերին, զոր Կալիչիոյ մէջ Ռութենք և Տալմաթիոյ մէջ Իտալացիք կը կատարեն ։ Իրաց այդպիսի վիճակ մը չի կրնար տեւել ։ Գերմանիա վերջ պիտի տայ գերման տարրին այս հալածման յԱւստրիա, ինչպէս Գերմանիա փութաց օգնութեան հասնիլ իւր եղբարց ի Շլեզվիկ-Հօլշթայն ։

Մինչ ատենախօսը կ'արտասանէր այս խօսքեր, բողոքեցի Երեսփոխան Պ. Ջէրքաւսքի ընդմիջում մ'ըրաւ, որ ատեանին մէջ չլսուեցաւ ։ Բոլոր ունկնդիրք կը սուլէին կամ կը ծափահարէին, ուստի Նախագահին հրամանաւ դուրս հանուեցան ։ Մի քանի Երեսփոխանք յարձակեցան Պ. Ջէրքաւսքիի վրայ և ժողովասրահէն դուրս բրին զնա ։ Ժխորն աւելցաւ, և Երեսփոխան մը պոռաց թէ ո՛չ թէ ունկնդիրներն, այլ Երեսփոխաններն իսկ պէտք է դուրս հանել, զի այսպիսի Խորհրդարան մը արտաքսում կ'արժէ ։ Նիստն անմիջապէս վերջացաւ ։ Խորհրդարանական ակումբոց մէջ սաստիկ յուզում կը տիրէ ։

* * *

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՄԱՐՈՔ. Հավաս ծանոյց անցեալ օր թէ սպանիական կառավարութիւնը Մարոքի Սուլթանէն հատուցում պահանջեր է սպանիական դրօշին եղած անարգանքի մը համար ։ Մատրիտէ կը հեռագրուի թէ, Մարոքի եզերաց վրայ Ալհուցէմասի սպանիական գաղթականութեան կառավարիչը, ծովային սպայի մը, թարգմանի մը և վեց նաւաստիներու ընկերակցութեամբ, Պէնի Պուրրիախա գնացած էր սպանիական դրօշ կրող մակոյկով մը, պահանջելու Մարոքցի Մահմէտականաց գողցած մէկ նաւը ։ Սպանիացի կառավարիչն ընդունեցաւ քարի և գաւազանի հարուածներով, զորս կ'ուղղէր 300 Մարոքցւոց խումբ մը ։ Մարոքցի պետ մը որ հոն էր, չէր արգիլեր այս թշնամութիւն, որուն բնաւ տեղի չի կար, քանի որ սպիտակ դրօշ պարզած էր կառավարիչը, ցոյց տալու համար թէ հաշտարար նպատակաւ կուգար ։ Կառավարիչն, սպայն, թարգմանն և երկու նաւաստիք վիրաւորեցան, և անկողնոյ կը ծառայեն այժմ ։ Մատրիտի լրագիրք միաձայնութեամբ կը մղեն կառավարութիւնն որ քննութիւն կատարել տալով փայլուն հատուցում մը պահանջէ Մարոքէն ։

* * *

ԽՈՒԼԱՆՏԱ. Խոլանտայի պահապան

— 30 —

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՎԷՐՆ

ԿՐԱՆԹ ՆԱՒԱՊԵՏԻՆ ՈՐԴԻՔԸ

ԴԼՈՒԽ ԺԵ.

ԺԱՔ ԲԱԿԱՆԷԼԻ ՍՊԱՆԻԵՐԷՆԸ

—Բամյէ՛նս, Լէ-ս-ե-օ՛նէ, բորթուքէզէ՞ն . . .

Բականէլ չկրցաւ շարունակել. աչերը մթագնեցան ականջին տակ, մինչդեռ մեծաձայն քրքիջ մը բրդաւ իւր շուրջը, վասն զի իւր բոլոր ուղեկիցք շրջապատած էին զինքը ։

Բաթալոնը, բան մը չհասկնալով այս միջադէպէն, բացատրութիւնը կ'սպասէր անզգած ։

—Ա՛հ, անմի՛տ, յիմա՛ր, ըսաւ վերջապէս Բականէլ ։ Ի՞նչպէս եղեր է այս ։ Կատակի համար հնարուած խաղ մը չէ՞ ։ Ես ինքս ըրած եմ, ես ինքս ։ Բայց Բաբելոնի լեզուաց խառնակութիւնն է այս ։ Ա՛հ, բարեկա՛մք, բարեկա՛մք, Հնդկաստան երթալու համար ճամբայ ելնել և Չիլի երթալ. սպանիերէն ուսնիլ և բորթուկէզերէն խօսիլ, խելքի դէմ բան է. և եթէ այսպէս շարունակէ, օր մ'ալ գլխս պատուհանէն վար պիտի նետեմ փոխանակ գլանիկիս ծուխը նետելու ։

Իւր ծաղրաշարժ ձախողանաց վրայ Բականէլի ըրած այս գանգատները լուրջ չէր կրնար ծիծաղը բռնել ։ Միւս կողմէ ինքն ալ օրինակ կուտար ։

—Ծիծաղեցէ՛ք, բարեկա՛մք, կ'ըսէր, ծիծաղեցէք որչափ կրնաք. չէք կրնար ինձ չափ ծիծաղիլ իմ վրայ ։

Եւ այն ատեն աշխարհի ամենաշուայտ քրքիջ մը վերցուց, որոյ նմանն երբեք դուրս ելած չէր գիտնականի մը բերնէն ։

—Այժմ ոչ նուազ ճշմարիտ է թէ առանց թարգմանի մնացած ենք, ըսաւ հազարապետն ։

—Օ՛, մի՛ յուսահատիք, պատասխանեց Բականէլ. բորթուկէզերէնն ու սպանիերէնն այնչափ իրարու կը նմանին, որ խաբուեցայ. բայց այդ նմանութիւն՝ սխալս շուտով դարմանելու պիտի ծառայէ ինձ, և շատ չանցած՝ շնորհակալութիւնս պիտի յայտնեմ այս քաջ Բաթալոնին, նոյն իսկ այն լեզուաւ զոր յոյժ լաւ կը խօսի ։

Բականէլ իրաւունք ունէր. վասն զի, շատ չանցած, կրցաւ քանի մը խօսք փոխանակել բնիկին հետ. իմացաւ իսկ թէ Բաթալոնին անունը Թալքավ էր, որ արաուքանեան լեզուաւ «որոտող» ըսել էր ։

Այս մականուն անշուշտ հրացէն գործածելու ճարտարութեանը պատճառաւ տրուած էր իրեն ։

Բայց Կլէնարվան մասնաւորապէս գոհ եղաւ իմանալով որ Բաթալոնն ուղեցոյց էր արհեստով, և ուղեցոյց Բամբայից ։ Այս հանդիպման մէջ այնպիսի նախախնամական բան մը կար, որ իրենց ձեռնարկին յաջողութիւնն արդէն կատարուած իրողութեան մը ձեւ կ'առնուր, և ոչ եւս տարակոյս կը մնար Կրանթ Նաւապետին ազատութեան վրայ ։

Սակայն ուղեւորներն և Բաթալոնացին Ռոպերթի քով վերադարձած էին ։ Տղան թեւերը բնիկին երկնցուց, որ՝ առանց խօսք մ'արտասանելու՝ ձեռքն անոր գլխուն վրայ դրաւ, ընկեց զայն, մարմինն ցաւած մասերը շօշափեց, և ժպտելով գնաց վտակին եզրէն քանի մ'ախաշափ վայրի նեխուր քաղեց բերաւ և տղուն մարմինը շփեց ։ Այս մարձման շնորհիւ, զոր Բաթալոնն յոյժ փափուկ խնամօք կատարեց, տղուն ուժը վերանորոգիլ սկսաւ, և տարակոյս չմնաց որ քանի մը ժամ հանգիստ լեալ կատարելապէս պիտի առողջանար ։

Ուստի որոշուեցաւ բանակեղին մէջ անցունել այն օրն ու գիշերն ։ Բայց միւս կողմէ ուտեստի և փոխադրութեան ամենակարեւոր խնդիրները կային լուծուելիք ։ Ո՛չ նպար ունէին, ո՛չ ձիեր ։ Բարեբաղդաբար հոն էր Թալքավ ։ Այս ուղեցոյց, Բաթակոնիոյ սահմանագլխոյ վրայ ուղեւորներ տանելու վարժ, և երկրին ամենէն հանճարեղ Բաքուէաններէն (ուղեցոյց) մին լինելով, ուղեւոր ջոկատին ամեն պիտոյքը մատակարարել խոստացաւ Կլէնարվանի ։ Առաջարկեց չորս մղոն չափ հեռու Հնդկաց «Թոլտէրիա» մը տանիլ զայն, ուր ամեն պէտք եղածը կը գտնուէր ։ Այս առաջարկ կէս մը նշանացի, կէս մ'ալ սպանիերէն խօսքերով եղաւ, զորս Բականէլ կրցաւ հասկնալ, և ընդունուեցաւ ։ Իսկոյն Կլէնարվան և իւր գիտնական բարեկամն հրաժեշտ առին իրենց ընկերներէն, և վտակն ի վեր ելան առաջնորդութեամբ Բաթալոնին ։

Ժամ ու կէս չափ քալեցին՝ պնդապէս և խոշոր քայլերով, որպէս զի կարենային հետեւիլ հսկայ Թալքավին ։ Անտեանց բոլոր այս մասը ճոխապէս բերրի էր և գեղեցիկ ։ Պտղաբեր արօտավայրեր կը յաջորդէին միմեանց, և կրնային հարիւր հազար որոճողաց բանակ մը սնուցանել դիւրութեամբ ։ Ընդարձակ լճակներ, վտակաց անել ցանցով միմեանց հետ կապուած, դալարագեղ տամկութիւն մը կուտային այդ դաշտերու ։ Սեւագլուխ կարապներ ըստ հաճոյից կ'զբօսնուին անոնց մէջ և ջուրերուն պետութիւնը խլել կը ջանային բազմաթիւ ջայլեմանց ձեռքէն ։ Թռչնական աշխարհն յոյժ փայլուն, յոյժ շառաչոտ, բայց և սքանչելապէս բազմազան էր ։ «Իսաքա» կոչուած գեղեցիկ գորշ տատրակներն սպիտակախառն փետուրներով, և դեղին ծիրանահաւերը՝ շընչաւոր ծաղկանց պէս կը փթթէին ծառոց ոստերուն վրայ. ուղեւոր աղաւնիք կ'երթեւեկէին անջրպետին մէջ. մինչ ճնճղուկները, «չինկօլօ»ներն, «հիլկուէրօ»ներն և «մանծիթօ»ներն իրար կը հալածէին իրենց արագ թեւերով, և օդը կը լցնէին իրենց եռանդուն ճռուողիւններով ։

Ժաք Բականէլի սքանչացումն հետզհետէ կ'աւելնար. անդադար ձայնարկութիւնք կ'ելնէին շրթունքէն՝ ի մեծ զարմանս Բաթալոնին, որ կատարելապէս բնական կը գտնէր լճակաց մէջ կարապներ և մարգագետիններու մէջ խոտեր գտնուիլը ։ Գիտուն աշխարհագիրը չզղջաց իւր այս պտոյտի վրայ, ոչ ալ տրտունջեց տեւողութենէն ։ Հազիւ ճանբայ ելած կը համարէր ինքզինք, և ահա Հնդկաց բանակետղն իւր աչքին կը ներկայանար ։

Այս «Թոլտէրիա»՝ Անտեանց հանդիպագօտիներէն խեղդուած ձորի մը մէջ էր ։ Անդ կ'ապրէին, ծառոց ոստերէ շինուած տաղաւարներու տակ, երեսունի չափ թափառական բնիկներ, որք բազմաթիւ կաթնտու կովերու, ոչխարներու, եզներու և ձիերու երամակներ կ'արածէին ։ Այսպէս մէկ արօտավայրէ միւսը կ'երթային, և սեղանը միշտ պատրաստ կը գտնէին իրենց չորքոտանի կոչնականաց համար ։

Խառն տիպ Արաուքանեան, Բէհուէնչեան և Աւքաեան ցեղերու, այդ ձիթագոյն մարմնով, միջակ հասակով, կոնտ ձեւերով, ցած ճակատով, գրեթէ բոլորշի երեսով, նուրբ շրթունքով, ուռուցիկ այտերով, կանացի գծագրութեամբ և պաղ դէմքով Անտոյ-Բերուվիացիք՝ զուտ ցեղերու դրոշմը չէին կրնար ընծայել մարդաբանի մ'աչաց ։ Կարճ խօսելով՝ ուշագրաւ բնիկներ չէին ։ Բայց Կլէնարվանի աչքն անոնց վրայ չէր, այլ անոնց նախիրներուն վրայ ։ Քանի որ եզներ ու ձիեր ունէին, աւելի բան չէր ուզեր ։

Թալքավ իւր վրայ առաւ բանակցութիւնները, որ երկար չտեւեց ։ Փոխարէն եօթն փոքրիկ արժանթինցի ձիերու, հարիւր լիպրայի չափ չոր մսի, քանի մը չափ բրնձի, և ջրոյ համար կաշիէ տիկերու, Հնդիկներն ստացան, ի չգոյէ գինւոյ կամ շաքարօղւոյ, զորս նախամեծար կը համարէին, քսան ունկի ոսկի(*), որուն արժէքը կատարելապէս գիտէին ։ Կլէնարվան կ'ուզէր ութերորդ ձի մ'ալ Բաթալոնին համար գնել, բայց նա հասկցուց թէ աւելորդ էր ։

Այս առուտուրէն յետոյ, Կլէնարվան հրաժեշտ առաւ իւր նոր մատակարարներէն, ինչպէս կ'ըսէր Բականէլ, և կէս ժամէն պակաս ժամանակի մէջ բանակետղը վերադարձաւ ։ Իւր գալուստը զուարթօք ողջունուեցաւ, զորս Կլէնարվան բարեհաճեցաւ ընծայել առ որ անկ էր, այսինքն նպարներուն և ձիերուն ։ Ամենն ալ կերան ախորժակով ։ Ռօպերթ ալ քիչ մը բան կերաւ. իւր ոյժը լիապէս կազդուրուած էր ։

Օրուան վերջին մասը կատարեալ հանգստութեամբ անցաւ ։ Ուղեւորք ամեն բանի վրայ խօսեցան մէկ մէկ քիչ. բացակայ սիրելեաց վրայ, Տէնքանի վրայ, Ճօն Մանկլս նաւապետին վրայ, անոր քաջ նաւաստիներուն վրայ, Հարրի Կրանթի վրայ, որ հեռու չէր թերեւս ։

Իսկ Բականէլ չէր զատուեր Հնդկին քովէն. Թալքավի անբաժան ստուերն էր ։ Անպատում բերկրութիւն կ'զգար ճշմարիտ Բաթալոն մը տեսնելով, որոյ քով ինք գաճաճ մ'էր. Բաթալոն մը, որ կրնար գրեթէ մրցիլ այն Մաքսիմին կայսեր և Քոնկոյի արքային, զորս Վանտէր Պրոք գիտնականը տեսած էր, և որոց երկուքն ալ ութ ոտնաչափ հասակ ունէին ։ Յետոյ սպանիերէն խօսքեր ըսելով կը չարչարէր ծանրաբարոյ Հնդիկը, նա ալ կը համբերէր ։ Աշխարհագիրն այս անգամ առանց գրքի կ'ուսանէր զայդ լեզու ։ Կոկորդին, լեզուին և ծամելեաց օգնութեամբ հնչուն խօսքեր կ'արտաբերէր ։

(Շարունակելի)

---

*| 1,630 ֆրանք ։

սրբոյն՝ Ս. Պատրիկի՝ տարեկան տօնին համար Իռլանտայի մէջ մեծ շքով կատարուեցաւ անցեալ երեքշաբթի։ Իռլանտացւոց խորհրդարանական կուսակցութեան գլուխ Պ. Բառնէլ ի Ուէսդմինիսդր Հօլ հացկերոյթի մը նախագահեց, և բաժակ առաջարկեց իռլանտական ազգին։ Ըսաւ թէ Իռլանտայի համար կը յուսայ լաւագոյն օրեր, թէ ուշ կամ կանուխ Իռլանտա պիտի լինի ինչ որ իրաւունք ունի լինելու, այսինքն ճշմարիտ ազգ մը, և թէ վստահ է իռլանտական դատին վերջնական յաղթութեան վրայ։

* * *

Իռլանտայի մէջ երկու կուսակցութիւնք կան, Անգլիասէրք և Անգլիատեացք։ Այս վերջինք են Իռլանտացւոց «Ազգային» կուսակցութիւնն, որ կը պահանջէ իռլանտական ինքնօրէնութիւն, մինչ Անգլիասէրք կառավարական արդի դրութեան կուսակից են։ Այս երկու կուսակցութեանց միջև դժտութիւնք և երբեմն յայտնի կռիւք անպակաս են։ Ազգային կուսակցութեան կը պատկանի Իռլանտացւոց ամենամեծ մասն. — համայն կաթոլիկ Իռլանտացիք և մաս մը Բողոքականք։— Անցեալ շաբթու մէջ Իռլանտայի Բորդատաուն քաղաքին մէջ կրկնուեցան այս կռիւներ։ «Ազգայինք» շատ մը տուներ կոխեցին և աւար առին։ «Օրանժեանք» ալ (այսինքն Անգլիասէրք) խումբ խումբ փողոցաց մէջ շրջեցան, փնտռելով Պ. Բառնէլի կուսակիցներն, որոց հետ կռուեցան։ Անկարգութիւնք բաւական տևեցին։

ՎՐԻՊԱԿ. Երեկի Ազգ. Տեսութեան 3րդ սիւնակին սա տարբերութեան մէջ, «Դրէ՛ք դասնք մեր եկեղեցեաց մէջ, և տղօրով են եթէ անոնք վերստին պիտի լցուին հոծ բազմութեամբ,» պէտք է կարդալ, «տղօրով են՞» բե։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կրօնական Ժողովը թէև ինկատ հրաւիրեալ էր երէկ, սակայն խոստովանանքի օրեր լինելով՝ անդամոց մեծ մասին բացակայութեան պատճառաւ, Ժողովը նախապատրաստական գործողութեամբք միայն զբաղեցաւ, յառաջիկային վերապահելով անոնց վաւերացումն.

1. Կիւրինցի Տ. Խորէն քահանայն ծանուցանելով թէ իր Կրօնագիտութեան դասագրքին տպագրութիւնն աւարտած է, խնդրած էր որ քաջալերական մը տրուի իրեն, ղեկավարելու համար զայն իբր Դպրոցաց ձեռնարկ։

Ժողովն որոշեց «Ուսումն Քրիստոնէական Հաւատոյ» դնել սոյն գրքին անունն և խոստացաւ տալ խնդրուած քաջալերականն։

2. Պաղտատէն հասած հեռագրեր կը ծանուցանէին թէ՝ Տ. Փիլիպպոս եպիսկ. Նահաճեան 3 օրէ ի վեր մեկնած է անտի, առանց երկու քահանայներն հաստատելու իրենց պաշտօնին մէջ, թէ այսպիսի տօնական աւուրց մէջ դայթակղական է անոնց պաշտօն չվարելն, և այլն։ Ժողովն որոշեց հեռագրել ի Պաղտատ թէ յիշեալ քահանայք կրնան պաշտօնավարել Զատկական տօնի առթիւ, մինչեւ որ ի Պատրիարքարան հասնի Փիլիպպոս եպիսկոպոսի տեղեկագիրն ի մասին յիշեալ քահանայից ընթացից։

3. Քաղաքէեան Տիրացու Սենեքերիմ՝ որոյ քահանայական ձեռնադրութիւնն յետաձգեցաւ ինչ ինչ պատճառներով, ղեկոյց Ժողովոյն թէ ինք մտադիր է երթալ ի Կիլիկիա, առ Ամեն. Մկրտիչ կաթողիկոս Տանն Կիլիկիոյ, ուստի յանձնարարական մը խնդրեց։ Ժողովն ընդունեց Տիրացու Սենեքերիմի սոյն խնդիրը։

4. Պէօյիւքտէրէի ազգ. վարժարանին ուսուցիչ Սահակ էֆ. Խանճեանի երկասիրած «Ուսումն քրիստոնէական հաւատոյ» անտարին քննութիւնն յանձնուեցաւ առ Տ. Յովհաննէս Ծ. Վ. Արշարունի։

5. Նիկոմիդիոյ Թաղական խորհուրդը կը խնդրէր որ Արմաշու վանահայր Տ. Խորէն Եպիսկոպոս Աշըգեան պաշտական աւուրց մէջ Նիկոմիդիա երթայ ի հոգևոր մխիթարութիւն Ժողովրդեան, ըստ որում առաջնորդը բացակայ կը գտնուի։

Ժողովն որոշեց գրել առ Գեր. Առաջնորդն Նիկոմիդիոյ որպէս զի փութայ իւր պաշտօնատեղին վերադառնալ, և ստուգել միանգամայն թէ արդարև Դեկտեմբերի 15–20 տուն ազգայինք բողոքականութեան դիմելու վրայ են, որպէս գրած էր իւր փոխանորդն ի Պատրիարքարան։

6. Որոշուեցաւ նմանապէս գրել Զէյթունի Թաղ. խորհրդոյ որ՝ ըստ խնդրանաց Ժողովրդեան՝ հասարակաց պաշտօնն ի գործ դնէ ըստ թուոյ քահանայից և ժողովրդեան, և ո՛չ տարբեր եղանակաւ։

ԷՋՄԻԱԾՆԷՆ կը գրեն մեզ.

«Սինոդն հրաւիրեց բոլոր առաջնորդները խորհրդակցելու համար իբրաց ներկայ տագնապալի վիճակին վրայ։ Առաջնորդներէն Շուշիի թեմական առաջնորդ Գեր. Տ. Սարգիսեանց Սրբազանը միայն եկաւ, որ վարմունքն դէպ իրեն դարձուց հաւասար բոլոր Հայոց ջերմ համակրանքը։ Կ'ըսուի թէ Մակար Սրբազան բացասական պատասխան տուած է Սինոդի շրջաբերականին։ Այս անձկալի կացութեան մէջ թէև քանի մը անհաճոյ, բայց և այն այնպէս խիստ քաջալերական դէպքեր ալ տեղի ունեցան։ Երեւանի հայազգի քաղաքապետը, քանի մը նշանաւոր Հայերու հետ ժողով կազմելով, պատգամաւորութիւն մը կը ղրկեն Երեւանի առաջնորդ Գեր. Սուրենեան Սրբազանին՝ համոզելու համար որ ուսումնարանները կառավարութեան յանձնէ։ Սակայն Ն. Գերապատուութիւնը պարսաւելով այս քաղաքավարական դաւաճանութեան համար կազմուած պատգամաւորութեան ընթացքն, ինքն կը փութայ յղփիւածն իւր կողմէ աւելի այժմ տալու համար Սինոդին։ Սինոդն թէ՛ Թիֆլիզէն և թէ՛ այլ բազմաթիւ քաղաքներէ քաջալերական նամակներ կ'ստանար որք կը զօրացնէին նորա բարոյական ոյժը։ Պէտք է խոստովանիլ սակայն թէ կային և անստորագիր նամակներ ալ որք՝ առ խոհեմութեան՝ կ'ստիպէին Սինոդն համակերպիլ կառավարական որոշման։ Կովկասիոյ ընդհանուր Հայերը գոհ եղած են Սինոդի կարգադրութենէն։»

Այս կիրակի օր Պէօյիւքտէրէի մէջ հանդիսաւոր շքով կատարուեցաւ Հայ Հռոմէական եկեղեցւոյ մը հիմնարկութիւնն։ Բազմաթիւ երեւելիք և խուռն բազմութիւն ներկայ էին հանդիսին որուն կը նախագահէր Գեր. Ազարեան Ս. Պատրիարքն։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Զօրրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կայսերական գանձուն պաշտօնատան ճարտարապետ Միհրան էֆէնտիի։

Հանրօգուտ շինութեանց հաշուակալութեան դիւանի պաշտօնեայներէն Թէվֆիք պէյ՝ նոյն դիւանի տնօրէն անուանեցաւ։

Գերմանիոյ կայսեր ծննդեան տարեդարձին առթիւ Վեհ. Սուլթանը շնորհաւորական հեռագիր մ'ուղղեց ի Պերլին։

Ճանիկի կառավարիչ Հաճի Հասան պէյ երէկ մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս յիւր պաշտօնատեղին։

Նեմսական Նախարար Միւնիր փաշա երէկ Բ. Դուռն երթալով Բարձր. Մեծ–Եպարքոսէն ինչ ինչ հրահանգներ ստացաւ։

Կ. Պոլսոյ պարսկական դեսպան Միրզա Մոհսին խան, որ այժմ Թէհրան կը գտնուի, այցելութիւն տուեր է տեղւոյն Օսմ. դեսպանին։

Ըստ վերջին կարգադրութեանց, Անգլիոյ Թագուհւոյն երրորդ որդի Քոննոթի Դուքսն ապրիլ 10ին Եգիպտոս պիտի երթայ իւր ամուսնոյն հետ։ Ինտէն չոգենաւն ապրիլ 2ին Աղեքսանդրիա պիտի երթայ սպասելու համար արքայազուն իշխանին տրամադրութեան ներքեւ, որ նոյն ամսոյ 15ին Կ. Պոլիս պիտի ուղևորի Լորտ և Լէտի Տօֆրինի ընկերակցութեամբ։ Այս չորս բարձրաստիճան ուղևորք սպասաւոր մը և երկու սենեկապահուհի միայն ունին իրենց հետ։

Տակաւին յայտնի չէ թէ ինչ կարգադրութիւնք եղած են սոյն Դուքսին ի Կ. Պոլիս այցելութեան համար։

Մասնաւոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ, կըսէ Էքսբրէս, Անգլիա հրահանգ տուեր է իւր ներկայացուցչին որպէսզի Սուէզի խնդրոյն համար ի Փարիզ գումարեալ Յանձնաժողովոյն առաջարկէ՝ Սուէզի ջրանցքն իբր ծովու մաս մը և բոլորովին չէզոքացեալ նկատել։

Շուէտի Թագաւորին Շարլ և Էօժէն երկու որդիքն երէկ մեկնեցան Պէրութէն մայրաքաղաքս գալու համար։

Երէկ պատմեցինք համառօտիւ Գերմանիոյ Կայսեր ծննդեան 88րդ տարեդարձին առթիւ գերմանական դեսպանատան մէջ կատարուած տարարութիւնն, որոյ վրայ հարկ կը համարինք քանի մը տեղեկութիւններ եւս յաւելուլ։ Եկեղեցական հանդէսէն յետոյ, միջօրէին, Պարոն և Տիկին Րատովից դեսպանատուն գնացին, իրենց հետևորդներով։ Դեսպանատան դրան առջեւ նուագածուաց խումբ մը Գերմանական ազգային երգը կը նուագէր։ Դեսպանուհին իւր Օթօ անուն փոքրիկ մանչուն ձեռքէն բռնած էր, և իւր ետեւէն կուգային երկու աղջիկներն, ճերմակներ հագած։ Դեսպանատան մեծ դահլիճն՝ ուր մտան, կարմիրներով զարդարուած էր։ Սրահին ճակատը կախուած էր Վիլհելմ կայսեր լուսանկարն՝ ծաղկեայ պսակի մը մէջ առնուած։ Դահլիճին երկու կողմը կեցած էին առ ի շնորհաւորութիւն եկող բոլոր այցելուք, որոց մէջտեղէն անցնելով դեսպանն ու դեսպանուհին, ընդունեցին իւրաքանչիւրին շնորհաւորութիւններն և սիրալիր պատասխանեցին ամենուն։ Ապա սրահին երեք մեծ դռները բացուելով, ներկայք փառաւոր ճաշասեղանի մը հրաւիրուեցան, ուր Պ. Րատովից բաժակ առաջարկեց իւր Վեհապետին կենաց։ Սեղանէն յետոյ հրաւիրեալք դեսպանատան սրահներուն մէջ ցրուեցան և քիչ վերջն հրաժեշտ առին։

Կայսերական պալատէն ղրկուած պաշտօնատարներն էին՝ արարողապետ Միւնիր փաշա, բժշկապետ Մավրոյէնի փաշա և կայսերական Թիկնապահ Մէհմէտ փաշա։ Դեսպանին երկու որդիքն՝ մին Ուլանի (գերմանական հեծելազօր) և միւսն Հիւսարի (հունգարացի հեծելազօր) համազգեստներ հագած, սանդուխին գլխէն ընդունեցին ողջունեցին Վեհ. Սուլթանին ներկայացուցիչներն։

Ժամն երկուքին սկսան դեսպանական այցելութիւնք, եւ գիշերը Թէվթոնեայի սրահին մէջ փառաւոր սեղան մը տրուեցաւ եօթանասուն հրաւիրելոց. սեղանին կը նախագահէր Պ. Րատովից։

Սեթամպուլ կիմանայ թէ Միչէլ փաշա՝ որ Կ. Պոլսոյ քարափանց շինութեանց արտօնութիւնը խնդրած էր կայս. կառավարութենէն, վերջապէս ընդունեցեր է հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան կողմէ առաջարկեալ պայմանները։

Քոնթուար տ'Էսքոնթ դրամատան կողմէ կարգեալ երկու ճարտարապետք անցեալ շաբթու Վոլոյ հասեր են, Աթէնքէն ի Լարիսա և անտի ի Սելանիկ երկու անգամ երթեւեկելէ յետոյ։ Այս երթեւեկութեանց նպատակն էր Օսմանեան երկաթուղիներն Հելլենական երկաթուղեաց հետ կցելու համար հարկ եղած նախապատրաստական քննութիւնները կատարել։

Լա Թիւրքի կըսէ թէ Մահսուսէի տնօրէն Մէհմէտ փաշա նկատելով ընկերութեան շոգենաւուց անբաւականութիւնն, որոշած է նոր շոգենաւ մը գնել տալ։ Այս նպատակաւ, ծովային նախարարութեան պաշտօնատարներէն Լոժէր էֆէնտի Լոնտրա ուղևորեր է։

Ղալաթիոյ Թերթ մը կը ծանուցանէ թէ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեր է Նրլաղզի բլրակին ստորոտը գտնուած գեղեցիկ Քեօշկ մը և ընդարձակ գետին մը նուիրել Քաղաքապետ Մազհար փաշայի, ի վարձատրութիւն Ն. Վսեմութեան անխոնջ աշխատութեանց։

Մօնիթէօր Օրիանթալ անցեալները Գահիրէէն առնուած հեռագրի մը յենլով, ծանուցած էր թէ Պէյքըր փաշա մեռեր է յԱսուան։ Այս լուր՝ զոր յիշեալ լրագրէն առնլով հրատարակեցինք, և մեք՝ անհիմն է եղեր։ Անգլիացի զօրավարն ողջ առողջ է և մարտ 17 Գահիրէ մտեր է։

Ցունաց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովոյ աշխարհական անդամոց պաշտօնավարութեան շրջանն աւարտած լինելով, այս կիրակի օր նոր ընտրութիւնք կատարուեցան։ Մայրաքաղաքիս բոլոր թաղերու յոյն հասարակութեանց կողմէ քուէներ ղրկուած էին, որոց մեծամասնութեամբ յիշեալ Ժողովոյ անդամ ընտրուեցան՝ Քոսթաքի Անթօփուլոս, Նոյեան Շիշման օղլու, Զ. Հաճօբուլոյ, և Տոքթ. Զօղրաֆօս էֆէնտիները։ Նորընտիր Ժողովականք պաշտօնի պիտի անցնին իրենց ընտրութենէն Բ. Դրանէն վաւերացուելէ յետոյ և պաշտօնավարութեան շրջաննին է 2 տարի։

Իտարէի Մահսուսէի Գըլէ՞ Ալէ անուն շոգենաւն Էրէյլի կողմերը խրած լինելով, քանի մը շոգենաւներ ճամբայ հանուեցան զայն ազատելու համար։

Այսօրուան Թերճէմանի Հագիգաթ երկար յօդուածի մը մէջ խիստ կծու լեզուաւ կը քննադատէ Շիրքէթի Խայրիյէի ընթացքն, երէկ առաւօտ Պէյքոզի նաւամատոյցին վրայ տեղի ունեցած անկարգութեան մ'առթիւ։

Ծովային Նախարարին հրամանաւ, Թրքերէն լեզուաւ հանդէս մը պիտի հրատարակուի ի մօտոյ, մասնաւորապէս ծովային սպայից ընթերցման յատկացեալ։ Այս հանդէս պիտի պարունակէ, բաց ի գիտական յօդուածներէ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի, Իտալիոյ և Գերմանիոյ նմանօրինակ հանդէսներէ քաղուած թարգմանութիւններ։

Պիտի տպուի Թէրսհանէի տպարանին մէջ, ուր հարկ եղած պէտքերը հոգացուած են. առաջին թուէն հատ մ'իբր օրինակ Վեհ. Սուլթանին պիտի ներկայացուի։

Բերդրապուրկի արտաքին գործոց պաշտօնատան ասիական ճիւղի պաշտօնատարներէն Պարոն Ալէքսիս Զերնով, մայրաքաղաքիս ռուսական դեսպանատան քարտուղար անուանած է։

Ինչպէս որ կանխաւ ծանուցած էինք, ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՆԴԷՍ (Ռըվիւ Օրիանթալ) անուն ֆրանսերէն ամսաթերթն՝ որ պիտի պարունակէ գրական, արհեստական և գիտական նիւթոց վրայ յօդուածներ և բազում նշանաւոր գրագէտներ իրեն աշխատակից ունի, սկսաւ հրատարակուիլ։

Առաջին թիւն՝ որ երեւցաւ մարտ 8/20ին, կը պարունակէ Նախաբան մը, Զօն առ Վեհ. Սուլթանն, Բանդակագործութիւն (Բերթոլեան Ռոբէն Հոտէյ), Ուսումնասիրութիւնք Թուրքիոյ ժողովրդական վէպերու վրայ (Իվէօն սէն), Թրքական վէպ մը (Նոյն), Միլլի Բրիտոմ և Այֆրէտ տը Միսէ (Թերէռն Վալէր), Շարքի (Բէլու սէն), Կեանքն ի Փարիզ (Լոռ Էնոյ) և Մատենագիտութիւն։

Այս ամսաթերթը կը հրատարակուի ի Բերա, Պ. Վիթալիսի տպարանն, գեղեցիկ թուղթի վրայ և մաքուր տպագրութեամբ։ Բաժանորդագրութեան գինն է տարեկան 23 ֆրանք. մէն մի թիւր կը վաճառուի 12 ղրուշի։

Ցաջողութիւն և յարատեւութիւն կը մաղթենք այս կարեւոր հրատարակութեան։

Մայրաքաղաքիս բազմամեայ փաստաբաններէն Քոսթաքի էֆէնտի Սարթէնաքի որ երկար ժամանակէ հետէ տաժանելի հիւանդութեամբ մ'ենթարկուած էր, նախընթաց օրը մեռաւ։

Փաստաբան Թէնկիր Սիմոն էֆէնտի որ ժամանակէ մը հետէ Իզմիր կը գտնուէր, մայրաքաղաքս վերադարձաւ ուր կը շարունակէ իւր փաստաբանական արհեստն։

Անցեալ շաբթու Այ–Սթէֆանոսի մէջ 109 տարեկան Յոյն մը մեռաւ։

Ղալաթիոյ ոստիկանութիւնը շաբաթ օրն երկու խալթայներ ձերբակալեց որք կը ջանային կեղծ մատանի մը ծախել անցորդաց։

Փիլիպէի Հէլլ. լրագիրը կը պատմէ թէ Փիլիպէի անուղղակի տուրք հաւաքիչք յաճախ ապօրէն արարքներ կը գործեն։ Ասոնցմէ մի քանին Թուրք ծխավաճառի մը խանութին մէջ փոքր քանակութեամբ բաց ծխախոտ գտնելով, խանութպանը տուգանաց դատապարտել տուեր են, մինչ ուրիշներու խանութին մէջ առանց պանտըրօլի բազում ծխախոտ գտնելով, այդ խանութպանք անպատիժ կը մնան։ Թուրք ծխավաճառն այս մասին դիտողութիւն ըրած լինելով, պատասխաներ են իրեն թէ մի և նոյն գիրքի մէջ չեն գտնուիր, քանի որ ինք իսլամ է իսկ միւս խանութպանք պուլղար։ Խեղճ մարդն այս պատասխանին վրայ հարկադրեր է լռել։

Դարձեալ նոյն լրագիրը կը պատմէ թէ Մուսթաֆա անուն Թուրք մը Տէրէլի գիւղէն Քարլովա գնացած պահուն, ճամբան չորս հինգ Պուլղարք վրան յարձակելով, ծանրապէս կը վիրաւորեն զայն դաշոյնի հարուածով։ Նոյնպէս Սալիհ օղլու Ալի անուն Թուրք մը Քարաճա Էվհէր գիւղը գնացած ժամանակը, Քօչմակլար գիւղէն քանի մը պուլղարք վրան յարձակելով, սաստիկ կը դանակոծեն զայն, այնպէս որ խեղճ մարդն այժմ անկողնոյ կը ծառայէ և կեանքը վտանգի մէջ է։

Ադրիանուպոլսէն կը ծանուցանեն թէ կառավարութեան բանտին մէջ 38 ոճրագործք միանալով ժամանակէ մ'ի վեր կ'աշխատէին եղեր պատը ծակել և փախչիլ։ Ասոնք ամեն գիշեր բանտին մէջ կ'երգէին և բարձրաձայն կը զւարճաբանեն եղեր, որպէս զի իրենց աշխատութեանց ձայնը դուրսէն չիմացուի. բայց ամսոյս 4ին բանտապահը ներսէն ձայն մ'առած լինելով, ոստիկանութիւնը կրցեր է այդ դաւադրութեան առաջքն առնուլ։

Սելանիկի մարդահամարն աւարտած լինելով հետեւեալ արդիւնքը ցոյց տուած է. 25,000 իսլամ, 15,800 յոյն, 80,000 հրեայ, 4,700 օտար հպատակ, 1,700 պուլղար 1,200 խպտի։

Մեր շաբաթ աւուր թուով պատմեցինք թէ Սիրքէճիէն Գում–Գափու գնացող երկաթուղւոյ կառախմբին մէջէն տասնամեայ հայ աղջիկ մը՝ անզգուշութեամբ դռնակէն դուրս գլորելով, ճամբուն վրայ նետուած էր։ Որչափ ալ որ ցեխի կոյտի մը մէջ ինկած լինելով, մարմինը ծանր վնաս մը չէր կրած, սակայն խեղճ աղջիկը վախէն լեղապատառ եղած լինելով, շաբաթ օրը մեռաւ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 12 մարտ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ		(պահանջի)		110
3 »	»	(վճռական)		109 3/8
»	Բարիզի »	(պահանջի)		23
»	» »	(վճռական)		23 7 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Քօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երէկ երեկոյ գոց.	(Միաց. D. Սէրի	19 20
Պօրսային գոցուելէն վերջը	»	19 18
Բերայի մէջ	»	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»	19 17
Բարձրագոյն գին	»	19 11 1/2
Նուազագոյն	»	19 17 1/2
Կէս օրին	»	19 16
Փոխառութիւն 1858) » 1862)	Ա. Սէրի Գ. Կ. Ա. Ո.	36 10
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ. » Գ. Կ. » »	21
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ. » Գ. Կ. Օ. »	19 15

Իւնիֆիէ Եգիպտական

Երէկ երեկոյին գոցուեցաւ	75 25
Այս առաւօտ բացուեցաւ Գ. Կ.	75 20
Կէս օրին	75 22 1/2

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Գ. Կ.	Անգլ. Լ.		3 16
Քրէտի Ժէնէրալ	» »	Օսմ.	»	7 7
Պանք տը Գօնս	» »	»	»	5 25
Սոս. Շանժ է վալէօր	» »	»	»	3 28
Թրամուէյ	» »	»	»	280
Ռումէլիի երկաթուղի		Ֆր.		48
Օպլիկասիօն տը Բրիօրիթէ		»		408
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի		»		67

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 23 Մարտ, ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քօնսօլիտէ գոցուեցաւ	97 13/16
Օսմ. » Սէրի Տ. բացուեցաւ	17 3/4
» » » գոցուեցաւ	17 3/8
» » » Ա.	35
» » » Բ.	20 1/4
» » » Գ.	17 5/8
Փոխառութիւն 1877	85 1/2
Պանք Օթօման	13 7/8
Ռուսական փոխառ. 73 (գ. կ.)	94 1/2
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	68
» առանձ. (բրիվիլէժիէ)	88 1/2
Տայրա Սանիէ	66 1/4
Տօմանիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	87
Հունգարական պարտաթուղթ 1877	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	—

Վիեննա, 23 Մարտ, ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	124 30
Ռումէլեան երկաթուղի	23 60

Բարիզ, 23 Մարտ, ժամ 45 վայր. երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 % բաց	110 35
» » 3 % բաց	81 62 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ բացուեցաւ	18 10
» » գոցու. գ. կ.	18
Միացեալ պարտք Սէրի Բ.	20 90
» » Գ.	17 90
» » Դ.	— —
Օսմանեան երկաթուղի	49
» Ռէժիի բաժնեթուղթք	—
Պանք Օթօման	601 25
Գրէտի Լիոնէ	560
» Ֆօնսիէ գ. կ. Բարձրացում	1385
Բաժնետոմս Լիոնի (գուբ. կուբ.)	1285
Սուէզի ջրանցք	2153 75
Ռուսական 5 % 1877ի (գ. կ.)	98 1/4
Իտալական Ռանթ (գ. կ.)	97 80
Եգիպտական միացեալ գոց	347 50
Սպանիական (արտաքին) (գ. կ.)	61 3/8
Բրիօրիթէ Թիւրք	404 37 1/2
5 % Հելլէնական (գ. կ.)	351 25
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 37

ԲԱՐԻԶ ՓԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Մարտ 23, ժ. 10, վ. 30

Ֆրանս. Ռանթ, 4 1/2 %	110 42 1/2
Օսմանեան »	18
Եգիպտական միացեալ	347 50

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՂԱՐԱԴԱՂ ԳԱՒԱՌԻ ՀԱՅՈՑ ԿՂՈՊՏՄԱՆ

ԸՍՏ ՃՇԳՐԻՏ ՏԵՂԵԿՈՒԹԵԱՆՑ
ԿԱԶՄԵՑ
ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Կ. Պոլսոյ ազգային լրագրութիւնից տեսնելով որ Ղարադաղի Հայոց կոտորածի և ապստամբութեան խնդիրը հայ հասարակութեան ուշադրութիւնը իր վրայ է գրաւել, հարկաւոր համարեցի ներկայ տեղեկագիրը կազմել և այդ չարաբաստիկ անցքի վրայ մի ամփոփ գաղափար տալ ազգին։

Ղարադաղի նահանգը կամ Հայոց հին Փայտակարան կոչուած երկիրը բաղկացած է այժմ 4 գաւառից, այն է 1) Դիզմար՝ 9 գիւղով, 2) Մէշաւսարայ՝ 6 գիւղ, 3) Մընջուան՝ 4 գիւղ և 4) Քէյվան՝ 9 գիւղ, և մտնում է Ատրպատականի ընդհանուր կուսակալութեան մէջ։ Բացի այդ 28 հայ գիւղերից, կան բազմաթիւ և Թուրք գիւղեր, որոնք միասին մի գաւառ կազմելով, ունին մի ընդհանուր Կառավարիչ—Շահզադէ որ «Ահար» կոչուած գլխաւոր քաղաքումն է նստում։ 1872 թուին կազմուած վիճակագրութեան համեմատ այդ 28 հայ գիւղօրէից բնակչաց թիւն է 592 տուն։ Ապստամբութեան ենթակայ եղողը վերջին Քէյվան կոչուած գաւառակն է իր 9 գիւղերով։ Ահա այդ ինն գիւղի վիճակագրութիւնը,

	Թիւ բնակչաց	
	50ական թուական	Այժմ
	տունք	
1) Աչրափ	50	15
2) Դուդէյիղարա	60	30
3) Նորաշէն	30	15
4) Աւրան	50	25
5) Մղդաւ	30	10
6) Սըղըն	100	120
7) Սարոյ	50	30
8) Բերդագիւղ	50	30
9) Սուրուն	40	20
	460	295

Այդ համեմատական վիճակագրութիւնը ցոյց է տալիս որ տների թիւը հետզհետէ նուազում է. գաղթել, ցրուել են այս կողմ և այն կողմ։ Այդ 9 գիւղը իւր 460 տներով որոշ արքունի հարկ ունի տալու, այն է տարեկան 250 թուման փող և 100 խալվար ցորեն, գարի։ Բացի դրանից, որովհետեւ այդ գիւղերը, իբրեւ կալուած, պատկանում են Ջելեպեան կոչուած խաներին, ուստի և պարտաւոր են առանձին տասանորդական հարկ վճարել խաներին։ Բայց անիրաւութիւնը ահա ինչի՛ մէջ է կայանում։ Արքունի հարկը ժողովում է ոչ թէ ինքն դիւանը (տէրութիւնը), այլ նա առնում է կալուածատէրից և այդ կերպով Պարսկաստանում գիւղական ժողովուրդը դառնում է հողատիրոջ սեպհականութիւն, որովհետեւ կալուածատէրը վճարելով ինքն տէրութեան հարկը, սկսում է այնուհետեւ ինքն հաւաքել ժողովրդից երեքպատիկը և չորեքպատիկը։ Չը նայելով որ այժմ տների թիւը պակասել, 295 ի էր իջել, բայց Հայերը դարձեալ մեծ ուրախութեամբ կը վճարէին 250 թուման փողը և 100 խալվար ցորենը 460 տան փոխարէն, եթէ Ջելեպեան խաները գոհ լինէին այդ գումարի երկպատիկը, երեքպատիկը եւս ստանալով չատանալ։ Քսան տարի առաջ, երբ 460 տուն էր և ընդ իշխանութեամբ Մահմադ խանի (աւագ եղբայր Մահմուդ խանի), Հայերը բաւականին ապահով վիճակի մէջ էին։ Մահմադ խան, թէեւ Հայերից դարձեալ առնում էր երկպատիկը, երեքպատիկը քան ինչ որ որոշուած էր, բայց միշտ յարգում, պատուում էր Հայերին, չէր դիպչում Նոցա ընտանեկան պատուին, պաշտպանում էր օտար խաների կեղեքմունքից դէմ և Հայերը, որոնք պարապւում էին երկրագործութեամբ ու շերամապահութեամբ, և բաւականին բարեկեաց վիճակ ունէին։ Մահմադ խանի մահից յետոյ սկսվում է Հայերի տանջանքը։ Նորա եղբայր Մահմուդ խանը և որդիները Բաղր խան, Ահմադ խան, և այլն մի մի տէր են հանդիսանում, օրինակ Մահմուդ խան գալիս է ստանում հարկը, մի քանի օրից յետոյ գալիս է Ահմադ խան, Նոյնպէս պահանջում։ Վայ է եթէ մի Հայ մի նոր հագուստ հագնէր, մի նոր դաշոյն կապէր, մի նոր ձի գնէր, Մահմուդ խան իսկոյն խլում էր առնելով. «Հայը ի՞նչ կ'անէ դաշոյնը, ձին, հրացանը»։ Ով հնար ունէր, փախչում էր կամ գաղթում էր մի այլ տեղ։— Անդրկովկասի զանազան հայ քաղաքներում, մանաւանդ Շուշւոյ մէջ, դուք կը տեսնէք բազմաթիւ հայ մշակներ, բեռնակիրներ. դոքա բոլորը Ղարադաղցի են։ Հնարաւորութիւն չունենալով բռնաւորութեանց պատճառով իրենց երկրում հաց գտնել, տղամարդիկ թողնելով գիւղերում ծերերին և կանանց, գնում են Գանձակ, Շուշի, Թիֆլիս, որտեղ չարաչար աշխատելով, մի որոշ գումար են ձեռք բերում և վերադառնում իրենց տեղը. բայց հազիւ անցնում են Արաքսը որ խաները վրայ են հասնում և բոլորը ինչ որ ունին ձեռքից յափշտակում։ Ինն տարի սրանից առաջ, Ղարադաղի Հայերը, չը կարողանալով այլեւս տանիլ այդ տեսակ զրկանք և նեղութիւն, ընկնում են պարսիկ կառավարիչների դռները և հայազգի Ծատուր խան Սէթխանեանցի օգնութեամբ յաջողում են վերջապէս յետ խլել այդ գիւղերը Մահմուդ խանի ձեռքից, վճարելով նրան՝ իբրեւ կալուածատիրոջ՝ միայն տասանորդական հարկը։ Գիւղերի կառավարութիւնը յանձնվում է Նոյն Ծատուր խանին, իսկ վերահսկողութիւնը անցնում է Արտաքին գործոց վարչութեան (արտաքին գործոց նախարարութեան մի ճիւղը «Թաւրիզու վարչութիւն» անունով, գտնվում է Թաւրիզում)։ Սակայն մի քանի ժամանակից յետոյ վարչութեան տեսուչ Սաիդուլմուլքը գիւղերի կառավարութիւնը առնելով Ծատուր խանի ձեռքից, յանձնում է իւր ազգական Մահմադ Սատըղ խանին։ Սաիդուլմուլքի վարչութեան ներքոյ Հայերը գոհ էին իրենց վիճակից։ Մահմուդ խան այլ եւս միջոց չունենալով առաջուայ պէս կթել իր կաթնտու կովերին, սոսկալի վրէժխնդրութեամբ լցվում է Հայերի դէմ և միշտ յարմար առիթ է սպասում իր այդ վրէժը լուծելու։ Եւ ահա անցեալ տարի հոկտեմբերին մի պատեհ առիթ է ներկայանում. մի Պարսիկ Ղարադաղցի վերադառնալով Գանձակից, ուր գնացած է լինում մշակութեան, երբ հասնում է վերոյիշեալ Սըղըն հայ գիւղը, բարձրանում է մի Հայի պատկանող ընկուզենւոյ վրայ ընկոյզ ուտելու։ Ծառի տէրը վրայ է հասնում և Պարսիկին ծեծում իր գողութեան համար։ Պէտք է ասել, որ Պարսիկը հիւանդ է լինում ջերմախտով, Նա գնում է իրենց գիւղը և այն տեղից տաք ջրերը բժշկուելու. անցնում է մի ամիս և նա մեռնում է։ Մեռնելուց առաջ երկիւղ կրելով որ մի գուցէ իր հաւատակիցները իր մահը վերագրեն Հայոց ընդունած գանահարութեան և նեղացնեն Հայերին, կանչում է իր մօտ պարսիկ գիւղի Շուքուր Բէկ անունով տանուտէրին և յայտնելով թէ ինքն մեռնում է բնական մահուամբ, պատուիրում որ Հայերի վրայ զուր քարուքանք չը բարդեն։ Մեռնող Պարսիկն թէեւ ուրիշ մի խանի հպատակ է լինում, բայց դարձեալ Մահմուդ խան դրդում է այդ խանի հպատակներին, որ մեռած Պարսկի դիակը բերեն ձգեն Սըղըն գիւղը և պահանջեն Հայերից նորա արիւնը։ Այդպէս և անում են մոլեռանդ Պարսիկները։ Հայերն իմանալով որ այդ՝ վրէժխնդիր Մահմուդ Խանի գործն է, գնում են նորա մօտ, խոստանում են տալ նրան 200 թուման ընծայ, եթէ միայն այդ սուտ բորբանքը չը բարդէ իրենց վրայ և վեր առնել տայ դիակը։ Մահմուդ խան համաձայնում է պահանջելով որ Հայերը իրեն մի շնորհակալութեան ուղերձ եւս տան։ Դժբախտները համաձայնվում են և գնում են, որպէս զի բնինեն գիւղերը և 200 թումանը ժողովելով տան Մահմուդ խանին ու վտանգը իրենցից հեռացնեն։ Այդպէս ցրվում են տղամարդիկ։ Այդ օրը երեկոյեան դէմ Մահմուդ խան իր ձիաւորներով գալիս է Սըղըն հայ գիւղին մօտ գտնուող պարսիկ գիւղը, իբր թէ սպասելու այնտեղ որ Հայերը փողը բերեն, բայց իսկապէս պատրաստութիւն է տեսնում յարձակելու հայ գիւղերի վրայ և կողոպտելու։

Երեւցան դէմ յանկարծ 400 հոգի զինուած, որն ձիաւոր, որն հետիոտն, սկսում են խառն խուռն յարձակուիլ հայ գիւղերի վրայ (այդ գիւղերը միմեանցից կէս, քառորդ և մի ժամով հեռու են)։ Այլ կարող էք երեւակայել անպաշտպան կանանց, պառաւների, աղջիկների և տղաների սարսափը, լացը, կոծը։ Մղդաւ գիւղի կանայք և նորատի աղջկերք, թուով 11, համարելով որ Մահմուդ խան մանաւանդ ամենից շատ գրգռուած է դէպի իրենց գիւղը և կամենալով օգուտ քաղել պատող աղջամղջից, կամենում են փախչիլ դէպի մօտակայ հայ գիւղը, համարելով նրան աւելի ապահով։ Բայց ճանապարհին այդ թշուառները պատահում են 25 հոգիից բաղկացած մի հրոսակի՝ Մահմուդ խանի որդի Սամադ խանի առաջնորդութեամբ եւ ընկնում են այդ սրիկաների ձեռքը։ Նոցա տանում են մօտակայ անտառը եւ ամբողջ գիշեր լլկում ու բռնաբարում։ Մի կին Սըղըն գիւղից եւ մի աղջիկ Մղդաւից, որոնք քաջութիւն են ունենում պաշտպանել իրենց պատիւը, սպանվում են։ Այս եւս պէտք է յիշել, որ Հայերը վերոյիշեալ Շուքուր Բէկ տանուտէրից գրաւոր վկայութիւն են առնում թէ, ճշմարիտ, մեռնող Պարսիկը խոստովանել և պատուիրել է իրեն որ Հայերը մեղաւոր չեն իր մահուան մէջ։

Կողոպտելով, աւերելով ամբողջ 9 հայ գիւղերը եւ մտածելով որ մի գուցէ Հայերը փախչին Թաւրէզ Գահաժառանգին բողոքելու, Մահմուդ Խան բռնում է իր ձիաւորներով Թաւրէզ տանող բոլոր ճանապարհները։ Հայերը այն ժամանակ ուրիշ ելք չը գտնելով, մի կերպով փախչում են Շուշի–Ռուսիոյ երկիրը եւ այդ տեղից եղելութիւնը հեռագրով յայտնելով Թէհրան՝ Վեհափառ Շահին և Թաւրէզ՝ Գահաժառանգին, օգնութիւն եւ արդարադատութիւն են հայցում։ Ստանալով այդ լուրը Վեհ. Շահը սաստիկ զայրանում է և Արտաքին գործոց Նախարարը անմիջապէս ի պատասխանի հեռագրում է Շուշիի Հայերին թէ Ն. Վեհ. ցասմամբ լցուել է յանցաւորների դէմ, խիստ հրաման է արձակել որպէս զի յանցաւորները պատժուին և Հայերին արդարութիւն անեն, բայց պէտք է որ Հայերը իրենց կողմից երկու պատգամաւոր ուղարկեն Թէհրան։ Ի վերջոյ Նախարարը հրաւիրում է Հայերին վերադառնալ իրենց երկիրը։ Այդ հեռագրի հիման վրայ, Ղարադաղի Հայերը իրենց կողմից պատգամաւոր են կարգում մի քաջ եւ արժանաւոր անձն — Մահմուդ խանի ոխերիմ թշնամի, Մղդաւ գիւղի բնակիչ Սարգիս Ջհանխանեանց մի ուրիշ անձի հետ և ուղարկում Ղարապաղից ուղղակի Թէհրան, իսկ գիւղերի մնացած բնակիչների աւագները և ծերունիները, թուով 10, գալիս են Թաւրէզ, ուր Մեծ. Ֆատտուր Խանի օգնութեամբ առաջարկում են իրենց բողոքը Սահիպ-ուլ-մուլքին, որին պաշտօնապէս գրում է այդ մասին եւ Թադէոս եպիսկոպոսն, ինչպէս առանձին իր կողմից բողոք է գրում Շահին։ Այդ բոլորի հետեւանքն այն է լինում, որ Շահը Թէհրանից հրամայում է Գահաժառանգ իշխանին, որ այդ միջոցին գնում էր սահմանագլուխը՝ ինչ ինչ սահմանին վերաբերեալ գործեր կարգի դնելու, արդարութիւն անել Հայերին, ձերբակալել Մահմուդն։ Դրանով չը բաւականանալով՝ Արտաքին գործոց Նախարարը Թէհրանից մի առանձին քննիչ-պաշտօնեայ է ուղարկում Միրզայ Ճէվատ Խան անունով։ Սակայն մինչեւ սորա գալը, Մահմուդ Խանը բռնվում է Գահաժառանգի հրամանով և բերվում ձգվում Թաւրէզի մեղապարտների բանտը։ Այդ միջոցներում առաջնորդ Թադէոս եպիսկոպոսը Էջմիածնից յետ է կոչվում և նրա տեղ նշանակուած Ճերմակեան վարդապետը ժամանում է Թաւրէզ. իսկ Թէհրանից հասնում է Միրզայ Ճէվատ Խան քննիչը և գնում սահմանագլուխը Գահաժառանգի մօտ։ Գահաժառանգը իւր բանակն է կանչել տալիս կողոպտուած հայ գիւղերի տանուտէրներին և ծերունիներին՝ նոցա բողոքը լսելու և դատը քննելու։ Թաւրիզում եւս առաջնորդ Ճերմակեանը պաշտօնապէս կրկնելով իւր գանգատը ուր հարկն է, պահանջում է որ Հայերին գոհացում տրուի։ Ի նկատի ունենալով Շահի եւ Նախարարութեան խիստ հրամանները, Մահմուդ Խանի բանտարկութիւնը, Թէհրանից քննիչ գալը, հայ ժողովուրդը եւ պատգամաւոր Ջհանեացը լիովին վստահ էին որ մեղաւորները կը պատժուին և անարգեալ Հայերը գոհացում կ'ստանան ու ընդ միշտ կ'ազատուին Ջելեպեան խաների բռնակալութիւնից։ Սակայն հակառակ բոլոր ակնկալութեանց, հազիւ անցնում է մի ամիս, եւ ահա Մահմուդ Խան արձակվում է բանտից եւ թոյլտւութիւն ստանում իր գիւղը գնալու։ Ապշում են թշուառ ժողովրդեան պատգամաւորները, առաջնորդը դիմում է Սահիպ-ուլ-մուլքին, որն պատասխանում է թէ ըստ որում կողոպտուած հայ գիւղերի տանուտէրները և աւագները յետ են ստացել իրենց բոլոր գոյքը և Մահմուդ Խանի մասին գոհունակութեան թուղթ ստորագրելով ներկայացրել են Գահաժառանգին, ուստի Ն. Բարձրութիւնը ներել է Մահմուդ Խանի յանցանքը եւ արձակել նորան, խստիւ սաստելով որ այլ եւս այդ տեսակ անիրաւութիւններ Հայերի դէմ չը գործէ։ Բայց տեղեակ լինելով Գահաժառանգ իշխանի արդարակորով բնաւորութեան, տեսնելով որ Արտաքին գործոց վարչութեան տեսուչ Սահիպ-ուլ-մուլք եւս հետամուտ է որ յանցանքը պատժուի և իր իրաւասութեան սահմանի մէջ ըստ օրինի գործում է, Հայերը համոզուած որ ստորին պաշտօնեաների կողմից մի խարդախութիւն է գործուել՝ իշխանութիւնը մոլորեցնելու համար։ Նկատուեցաւ որ եթէ իրօք, Ղարադաղի Հայերը գոհացում ստացած լինէին, այն ժամանակ իրենց պատգամաւոր Սարգիս Ջհանեանցին յետս կը կոչէին, կը յայտնէին այդ մասին Թաւրէզ թեմակալ առաջնորդին և չարունակ չէին կրկներ իրենց բողոքները։

Եւ շուտով յայտնուեցաւ գործի խորութիւնը։ Իմացուեցաւ որ Ն. Բ. գահաժառանգ իշխանը, պահանջելով Մահմուդ խանին իր մօտ, խստիւ պատուիրել է որ նախ և առաջ Հայերի կողոպուտը յետ դարձնէ և տալով Մահմուդ խանն իր դրանիկների մէկի—Բաղըր խանի—ձեռքը, յանձնել նորան որ գնայ Ղարադաղ և Հայերի հետ վերջացնէ գործը։ Այդ պաշտօնեան, որ, ինչպէս յայտնուեց, Մահմուդ խանի ազգականն է, զանազան խոստումներով յաջողում է Հայերի մի մասից մի թուղթ առնել, ծանուցանող թէ իրենք բաւարարութիւն են ստացել և այլ եւս Մահմուդ խանի դէմ ոչ ինչ չունին։ Ահա այս թուղթը ներկայացնում են Գահաժառանգին և Սահիպ-ուլ-մուլքին, որոնք կարծելով թէ իրօք Հայերը յետ են ստացել իրենց բոլոր կողոպտուած գոյքը, ուրախանում են։ Սակայն ժողովրդեան մեծամասնութիւնը բազմաստորագիր հանրագրութեամբ դիմում է Հ. Ճերմակեան Առաջնորդին և յայտնելով որ այդ թուղթը ոչ մի արժէք չունի, խնդրում է միջամտել ուր հարկն է։ Անմիջապէս Հ. Ճերմակեան դիմում է Սահիպ-ուլ-մուլքին, պաշտօնական երկար գրութիւններ է գրում, յայտնելով որ այժմ խնդիրն ո՛չ թէ Հայերի կողոպտուած գոյքն յետ դարձնելն է, այլ այդ Հայերին մշտնջենաւորապէս ապահովացնելն է բռնութեան երեսից։ Այսպէս գործը նորից սկսվում է։ Սահիպ-ուլ-մուլք խոստանում է կատարել առաջնորդի պահանջները։ Նորից հրաման է տրվում Մահմուդ խանին ձերբակալելու։ Տեղեկագրոյս հետ կուղարկեմ ձեզ տպելու Հ. Ճերմակեանի Ղարադաղցի Հայերին գրած կոնդակի պատճէնը, որից կարող էք բաւականին լոյս ստանալ այդ խնդրի վերաբերմամբ։

Ցուսանք, որ թէ՛ Վեհափառ Շահի կառավարութիւնը, թէ՛ գահաժառանգ իշխանը իրենց բնածին արդարութեամբ լիակատար գոհացում կուտան իրենց հաւատարիմ հպատակաց բողոքին։ Նոյնպէս, ինչպէս հաստատում է Հ. Ճերմակեան, Սահիպ-ուլ-մուլք ոյր բռնած ընթացքը այս գործում այժմ գովութեան արժանի է։

ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԱՐՐՔ ԲՆԱԳԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Հ. ՀԱՄԱԶԱՍՊ ՍԱՓԱՐԵԱՆԻ

ԲՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ

Գիտական գրեանց չգոյութիւնը միշտ մեծաւ ուրախութեամբ ողջունել կուտայ նոր հրատարակութիւններն։ Եւ այս անգամ եւս կրկին բարեբաղդութիւն ունինք մեր ընթերցողաց ներկայացնելով երկու հատորներ, մին Բուսաբանութիւն և միւսն Երկրաբանութիւն, երկասիրութիւնք Վենետիկի Միխիթարեան ուխտէն Հ. Համազասպ Սափարեանի, որք պիտի ամբողջանան Հանքաբանութեան ու Կենդանաբանութեան երկասիրութեամբք, ի մօտոյ հրատարակելի։

Բնապատմութիւնն վարժարանաց մէջ ուսուցանելու համար դասագիրք կը պակսին մեզ. համաձայն ենք հեղինակին այս կարծեաց սա տարբերութեամբ որ բնապատմութեան պակասը չէ թէ միայն դասագրքի, չէ թէ միայն դասատուաց, այլ նաեւ բուն իսկ գիտութեան այս ճիւղին մեր մէջ գրեթէ չգոյութեան մէջ կը կայանայ, և առանց չափազանցութեան կրնանք յայտարարել թէ գլխաւորապէս Վենետկոյ Միխիթարեան ուխտէն կ'սպասուէր և կը յուսացուէր այս թերութեան լրացումը, ինչպէս որ ալ արժանավայել եղանակաւ կատարուած է։

Արդարեւ միով բանիւ Հ. Սափարեանի աշխատութիւնը կատարելապէս յաջողած է, եթէ ոչ իբր ընդարձակ աշխատութիւն գէթ իբր օգտակար և պիտանի դասագիրք։ Չկայ դասատու մը որ այս դասագրքերն ի ձեռին չկարենայ լաւ և յստակ գաղափար մը տալ իւր աշակերտաց Բնապատմութեան զանազան մասանց վրայ։ Կը շնորհաւորենք ուրեմն հեղինակը և վստահ ենք որ աշխատութեան արժանի ընդունելութիւն պիտի գտնէ այս գործը։

* * *

Բուսաբանութիւնը կ'սկսի նախնական գիտելեօք որք աշակերտին կը բացարեն բնութեան մէջ տեսնուած զանազան մարմնոց բաժանումները։ Շատ լաւ կը լինէր որ այս մասը քիչ մը տարբեր եղանակաւ գրուէր։ Բնապատմութիւնը օր ըստ օրէ կը յառաջդիմէ նորանոր կենդանեաց, տունկերու և այլն գիւտերով, և օր աւուր կ'ապացուցուի թէ բնութեան մէջ երբեք չեն գտնուիր այն բաժանմունք որք մեզ համար կան դասագրոց և դասախօսութեանց մէջ։ Օր աւուր յայտնի կը տեսնուի թէ որոշ սահման մը չկայ կենդանին ու բոյսն իրարմէ զանազանող։ Եւ երբ մեր դասագիրքը սահման կուտայ ըսելով թէ կենդանին է էակ մի զգայուն, որ կը սնանի, կը ծնանի, կը շարժի և կը զգայ. իսկ Բոյսն է էակ մի զգայազուրկ, որ կը սնանի և կը ծնանի, այլ ոչ կը շարժի և ոչ կը զգայ՝ նոյն իսկ այս սահմանը սահմանաց լաւագոյնն չնկատուիր, ինչու որ բազմաթիւ յատկութիւններով բոյսը կը զատէ կենդանիէն. ո՞վ կ'ըսէ թէ չզգար բոյսը և կամ ո՞վ կ'ըսէ թէ կ'զգայ։ Ո՞ր բնապատմագէտը մարմին մը գտած ատեն կրնայ փորձով հաստատել թէ նա կ'զգայ։ Չափազանցելով կրնանք գիտել թէ այս սահմանը կատարելապէս կրնայ դրուիլ այնպիսի իրերու որք կրնան բոյսի մը հանգամանքներն ունենալ առանց բոյս ըլլալու։ Կատակասէր բարեկամ մը կ'ըսէր, երբ իրեն այս գիտողութիւնները կ'ընէի՝ թէ զօրօրինակ երբ կենդանի մը ջղային ցնցմամբ կը մարի, նա բոյսի կը փոխուի քանի որ ոչ կը շարժի և ոչ կը զգայ։

Բայց լրջօրէն խօսելով՝ բազմաթիւ օրինակներ կան այնպիսի գործարանաւոր մարմնոց զորս երեւելի բնապատմագէտք անհամաձայն գտնուած են դասակարգելու մասին, ոմանք իբր բոյս նկատելով և այլք իբր կենդանի. ծովային բնակչաց մէջ այս պարագայն կը տեսնուի։

Բուսաբանութեան ուսումը իւր ստորաբաժանումներն ունի մեր դասագրքին մէջ հետեւեալ եղանակաւ.

Ա. — Գործարանագրութիւն.

Բ. — Բուսակազմութիւն.

Գ. — Դասաբանութիւն.

Դ. — Բուսաբանական աշխարհագրութիւն.

Ե. — Բուսական բրածոյից գիտութիւն.

Զ. — Գործնական բուսաբանութիւն։

Ի բաց առեալ վերջին երկու մասերը, զոր ի բաց կը թողունք, առաջին չորսը յստակ և մաքուր ոճով ու ընտիր եղանակաւ բացատրուած են։

Չեմ մտներ այս զանազան գլխոց բացատրութեան որք դասական գրքերուն մէջ տեսնուածին յար և նման են և տարբեր չեն կարող ըլլալ։ Բուսոց նախնակազմութիւնը, այսինքն բուսոց մարմինը գոյացնող նիւթերուն նկարագիրն, բուսոց գործարաններուն մանրամասն բացատրութիւնն ուսանողին լաւ մը կը հասկցնեն թէ ինչ են բուսոյ մը զանազան գործարանաց մէջ տեղի ունեցած երեւոյթներն, որքան որ ծանօթ են մեզ։

Հ. Սափարեանի ձեռնարկին ամենէն կարեւոր, ամենէն յարգի և ամենէն աւելի նշանակութեան արժանի մասն է Դասաբանութեան գլուխը։ Ամեն անոնք որ գիտական գիտութիւն մը կ'ուզեն պատրաստել, լաւ գիտեն թէ ինչ դժուարութիւն կայ բառերու մասին։ Երբ շատ մը աշխատելէ վերջ կը յաջողինք մի քանի բառեր կամ անուններ գտնել, գրելէ վերջ կը տեսնենք որ անհասկանալի պարբերութիւն մը շինած ենք և երբ կ'ուզենք հասկանալի ըլլալ, աւելի կը ճապաղի գաղափարը ու կան վայրկեաններ որ բոլորովին յուսահատելով մէկդի կը թողուի գրութիւնը։ Բուսաբանութիւնը այս տեսակէտով առաջինն է։ Բուսաբանական դասակարգութիւնը զոր հեղինակը մեզ կուտայ, այնքան լաւ յաջողած է և այնքան անդրգալի կերպիւ յարդած այն ամեն խոչընդոտները որք արհեստական նոր լեզուի մը կազմութեան մէջ կան՝ որ բնական կը թուի իւր դասակարգութեան զանազան բաժանման անուանքը և այս տեսակէտով գործը պարզ դասագիրք մը ըլլալէ աւելի մեզ համար եւս օգտակար է, ինչու որ միշտ պէտք պիտի ունենանք իրեն դիմելու։

Զանազան բաժանմանց մէջ գտնուած բոյսերու նկարագիրն կը տեսնուի անդ, ինչպէս կը տեսնուի նմանօրինակ դասագրեանց մէջ, և այս մասին աւելորդ է խօսիլ երկարօրէն։

Բուսաբանական Աշխարհագրութիւնն գիրքը կը վերջացնէ՝ Բուսաբանութեան առաջին գործածութիւնն աշակերտին ուսուցանելով օգտակար կերպիւ։

Փութանք աւելցնել թէ 250 հատ պատկերներ կը զարդարեն գիրքը և կը դիւրացնեն ուսումը, ինչու որ ինչպէս վերջնագոյն մէթոտներու մէջ տեսնուած է, ամեն ուսում պէտք է պատկերներու օգնութեամբ տրուի։

* * *

Գալով Երկրաբանութեան, այս դասագիրք եթէ Բուսաբանութեան չափ չունի դասակարգութեանց և ստորաբաժանմանց դժուարին աշխատութիւն՝ աւելի եւս բացատրութեան դժուարութիւն ունի, ինչու որ շատ մասերը բոլորովին մութ են, և գիտունները տակաւին շատ ջանից պէտք ունին այս խնդիրը լուսաբանելու։

Առաջին գլուխը, որ մթնոլորտային զօրութեանց վրայ կը ճառէ գլխաւորապէս, այնպիսի խնդիրներու վրայ կը խօսի որ բնագիտութեան և բնապատմութեան խառնուրդ են։ Օդք, օդին յատկութիւնք, տարրագիտական և մեքենական երեւոյթները, հողմունք թմթառք ելն. նկարագրուած են անդ։

Ինչ որ օդին համար ըսուած է՝ նոյն տեսութեամբ ջրային զօրութեանց վրայ կը խօսուի գլուխ Բ.ի մէջ։ Եւ պէտք չէ կարծել թէ աւելորդ է. այս բնութեան մէջ ջուրց կատարած դերը ամենէն կարեւորն է և ամենէն մեծ զօրութիւնք։ Ջուրերը կը կատարեն, Այս կ'ուսուցանէ Ծովերն, Ջրոց մեքենական զօրութիւնն, Սառնարաններն։

Գլուխ վեցերորդն Երկրի վրայ կը խօսի։ Հոս փափուկ խնդիրներ կը յուզուին և ըսենք նաեւ թէ փափկութեամբ կը յուզուին։ Բայց ինչո՞ւ համար աստ կ'ըսուի թէ «Երկիրս՝ միջոցին մէջ կղզիացեալ ըլլալէն՝ յառաջ կուգայ ամեն մարմնոյ իր կեդրոնը դիմելու հակամիտութիւնը», չեմ կարող հասնիլ թէ ինչ կը նշանակէ այս պարբերութիւնը։ Նախ՝ տիեզերաց մէջ կա՞յ բան մը, և կամ կրնա՞յ ըլլալ բան մը որ կղզիացեալ չըլլայ. երկրորդ՝ ինչ ըսել է թէ կղզիացեալ ըլլալէն յառաջ կուգայ կեդրոնաձիգ զօրութիւնը։ Ո՛չ չափագիտական և ո՛չ փորձառական ապացուցութիւն կրնայ տրուիլ այս խօսքին։

Պարտինք գիտել տալ թէ Նեւտոն, որ ծանրութեան օրէնքը գտաւ, զայն չապացոյց և ոչ ալ փորձեց ապացուցանել, և ոչ ոք պիտի յաջողի զայն ապացուցանել եթէ ոչ նոր ենթադրութիւն մը ի մէջ բերելով։ Հետեւաբար երկնային մարմնոց զիրար ձգելու հակամիտութիւնը, որ երկրին վրայ մարմնոց դէպի կեդրոն իյնալու երեւոյթին հետ միեւնոյն պատճառն ունի՝ բացատրութեան չկարօտիր։

Երկրիս ներքին ջերմութիւնը, որ գլուխ Ե.ի նիւթն է՝ այս մասին մինչեւ ցարդ գիտցուածներուն վրայ կը տեղեկացնէ ընթերցողը, ինչպէս նաեւ երկրաշարժից վերաբերեալ յաջորդ գլուխը։

Հրաբուղխք կը վերջացնեն Երկրաբանութեան առաջին մասը։

Մասն երկրորդի հինգ գլուխներու մէջ կը տրուի երկրի կազմութիւնը և զանազան դարերու բաժանումը. միայն զգուշացնենք ընթերցողը ըսելով թէ Առաջնակ դար, Երկրորդակ դար ևն ժամանակի բաժանումներու մէջ դար բառն 100 տարի չնշանակեր և ընդհակառակն դար բառը չափով անորոշ ժամանակներ միայն կը ցուցնէ, ժամանակներ որք այնչափ անհաւասար են որքան անորոշ։

Աստ եւս երկու հարիւրի չափ պատկերներ հաճելի գիրք մը կ'ընեն ո՛չ միայն վարժարանի մէջ գործածելի, այլ նաև ընթերցման համար հաճելի։

Թէ՛ Երկրաբանութիւնն և թէ՛ Բուսաբանութիւնը կը վերջանան մասնաւոր բառագիրքներով որոց մէջ շարուած են գրքին մէջ գործածեալ նոր անուանց ու բառերու ֆրանսերէններն, որով շատ դիւրին կ'ըլլայ ֆրանսերէն գրքի մը վրայ հետեւիլ և գտնել։

* * *

Եզրակացնելով մեր քննութիւնը, ինչպէս որ յօդուածին առաջին տողէն ըսի, ուրախութեամբ կ'ողջունենք այս նոր աշխատութեանց երեւումը և կը յանձնարարենք ամեն հայ վարժարանաց օգտուիլ ներկայ հրատարակութիւններէ։ Դասագիրք յօրինողները սակաւաթիւ են մեր մէջ, նամանաւանդ այնպիսի հեղինակներ որք առանց հարեւանցի և արագ աշխատութեան խղճի մտօք ու խոր հմտութեամբ կը պատրաստեն կրթութեան վերաբերեալ աշխատութիւնքը։ Այս տեսակէտով Վենետիկի Միխիթարեանց Միաբանութեան թէ՛ այս և թէ՛ ամեն հրատարակութիւնք մեր գովեստից և մեր կողմանէ գնահատութեան պէտք չունին ամենուրեք յարգուելու համար. ասոնց վրայ խօսելով առաւելն մեր ընթերցողաց ծանօթացուցած պիտի ըլլանք նոր հրատարակութիւններն և գոհ պիտի մնանք եթէ այսչափն ընելով յաջողինք սակաւ ինչ նպաստել գիտութեան տարածման համար տեղի ունեցած փորձերուն։

Յ. ՆՈՒՍՈՒՖԵԱՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Իւչիւնճիւ օրտույի հիւմայուն իչուն Նիզամիյէ էլպիսէ անպարընա իթթիխազ օլունան նիւմունէսինէ վէ շուրութը մուգարրէրէսինէ թէվֆիգէն միւպայեա օլունաճագ եիրմի տէօրթ պին ատէտ հարպը նէֆէրաթ փիւսկիւլիւնին պէհէր ատէտի պիր ղրուշ սէքիզ փարայա թալիպի զուհուր էտմիշ օլուպ մարթը րումինին նիհայէթինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասասը պիլ իճրա վագթը մէզքիւրտէ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն իթտասընա թալիպ օլանլարըն մագամը սէրասքէրի լէվազըմաթ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

11 մարթ 1301

3—1

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Նիզամիյէ էլպիսէ անպարընա իթթիխազ օլունան նիւմունէսինէ վէ շուրութը մուգարրէրէսինէ թէվֆիգէն միւպայեա օլունմագ իւզրէ միւնագասայա գօնուլան օն պին արշընը ճէպհէ շիյահ տիպէթին պէհէր արշընը ճէթիսի ալթը ղրուշա թալիպի զուհուր էտմիշ օլուպ մարթը րումինին օն սէքիզինճի փազար իրթէսի կիւնինէ գատար պէհէր կիւն միւնագասասը պիլ իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն իթտասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթ տայրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

11 մարթ 1301

3—1

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի խասսայի Շահանէնին պիր սէնէլիք խարճըն իչիւն ալընաճագ նանը աղիզին չէհրը մարթը րումինին օն աէօրթունճի բէնճշէնպէ կիւնիւ գարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ սաաթ տօղուզա գատար խազինէի ճէլիլէի միւշարիլէյհաա պուլունմալարը իլան օլունուր։

11 մարտ 1301

1—3

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Հաթթապ անպարընըն իւչ էնէ պիր սէնէլիք մալիյէսի խարճը իչիւն ալընաճագ հաթթապ իլէ Սիլիվրի քէօմիւրիւ վէ նիւքասթէլ թավլիր օլունուր մատէն քէօմիւրիւնիւն միւնագասասընա իչպու մարտը րումինին եիրմինճի չարշէնպէ կիւնիւ պաշլանաճաղընտան, թալիպ օլանլարըն եէվմի մէզքիւրտէ Խազինէի Խասսայի Շահանէյէ պուլունմալարը իլան օլունուր։

11 Մարտ 1301

1—3

ԱԶԴ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ԳՈՍԹԱՆԴԻՆՈՍ ՔԱՐՖՈԲՈՒԼՈՍ

Պ. Գոսթանդինոս Քարֆոփուլոս, որ բազմական տարիներէ ի վեր Եւրոպիոյ մէջ ատամնաբուժութեան արհեստն ուսանելէ եւ զանազան երկիրներու մէջ համբաւ ստանալէ յետոյ վերջերս Կ. Պոլիս վերադարձած է, և որ արդէն ծանօթ է արգոյ հասարակութեան այլ եւ այլ հրապարակաց վրայ կառքով պտտելով ցոյց տուած ճարտարութեամբ, կը ծանուցանէ թէ ամեն տեսակ ախտաւոր ակռաներն ամենայն ճարտարութեամբ կը դարմանէ, նոր ակռաներ կը շինէ, այնպէս որ երբեք չեն տարբերիր բնականէն, փթթած ակռաները ոսկիով կամ արծաթով կը լեցնէ և մաքրելով բնական ճերմակութեամբ կը փայլեցնէ զանոնք, փթթած կամ կոտրածներն ամենայն դիւրութեամբ եւ առանց ցաւ զգացնելու կը հանէ, և բերնի ոսկորներուն ու ակռաներուն մէջ եղած ամեն տեսակ ցաւերն ու ախտերը կը դարմանէ։

Կը գտնուի ամեն օր, առաւօտէն մինչեւ կէս օր, Գատը գիւղ, Իսկէլէ ճատտէ, Այազմայի դիմաց, թիւ 18 տան մէջ։

Հինգշաբթի օրեր մինչեւ կէս օր աղքատները ձրի կը դարմանէ։

Իսկ կէս օրէն յետոյ մինչեւ ժամ 10 կը գտնուի Կ. Պոլիս Մահմուտ փաշայի գըլուխ, պօղաչաճըի փուռն դիմաց, Գավաֆեան դեղարանն։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՔՈՆՍՈԼԻՏԷ ՊԱՐՏՔ

1881 Դեկտեմբեր 8|20 ի կայսերական Իրատէով թողեալ հասոյթք

Գ. ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ–ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1885

	ՀԱՍՈՅԹՔ	Զուտ հասոյթ գաւառ. վարչ. ծախուց	Ընդհ. տնօրէնութեան կողմէ վճարեալ ծախք	ԶՈՒՏ ՀԱՍՈՅԹՔ Գաւառական եւ կեդրոնական վարչութեան ծախք		Նախորդ ամիսներէն	Գումար մինչև 1885 փետրվար 28
		Ղրուշ	Ղրուշ	Ղրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վեց անուղղակի տուրք	Ծխախոտ (յետնեալ տրոց գանձումն)						
	Աղ						
	Դրոշմ	7,303,604 08	329,238 51	6,974,365 57	67,998 78	759,195 02	827,193 80
	Ոգելից ըմպելիք						
	Ձկնարան						
	Մետաքս						
Ծխախոտ	Հասոյթք Րէժիէն	...	...	...	...	684,782 61	684,782 61
Զանազան հասոյթներ	Հարկ Պուլկարիոյ փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդէն առնուելիք 100,000 Օսմ. լիրայով՝ մինչև ցորոշումն յիշեալ հարկին	756,827 21	...	756,827 21	7,489 80	72,654 87	80,144 67
	Յաւելուած Կիպրոսի հասութից փոխանակեալ ծխախոտի տասանորդին յաւելուածով, կամ Մաքսատան վրայ փոխանակագրէ գոյանալիք 130,000 Օսմ. լիրայով	6,500,000 ...	...	6,500,000 ...	65,000 ...	65,000 ...	130,000 ...
	Արեւելեան Րումէլիի տարեկան հարկէն	1,541,666 ...	...	1,541,666 ...	15,416 66	169,583 34	185,000 ...
	Թէմէկքէի տուրք, Մաքսատունէն փոխանակագրով վճարելի	2,500,000 ...	...	2,500,000 ...	25,000 ...	25,000 ...	50,000 ...
	Սերպիոյ, Ղարատաղի, Պուլկարիոյ և Յունաստանի բաժին ինկած պարտք						
	Գումար	18,602,097 29	329,238 51	18,272,858 78	180,905 24	1776215 84	1957121 08
Զանազան եկամուտ	Պատրաստ դրամներէ առնուած շահ	869,916 94	...	869,916 94	8,699 17	7,481 78	16,180 95
	Լումայաշահ (ածիօ) դրամոց փոխանակութեան վրայ	5,768 89	...	5,768 89	57 69	60 ...	2 31
	Ընդհ. գումար	19,466,245 34	329,238 51	19,137,006 83	189,546 72	1783757 62	1973304 34

	Ղրուշ	Օսմ. ոսկի	Օսմ. ոսկի
Վճարեալ գումարք կայսերական Իրատէին 10 և երկու յօդուածներով նախատեսեալ արժէթղթերուն ի հաշիւ		590,000 ...	...
Քօնսօլիտէ պարտուց տոկոսին համար Եւրոպա փոխադրուած և Կ. Պոլիս վճարուած գումարք		1196,398 27	...
Օսմանեան Ընդհանուր Պարտուց Վարչական Խորհրդին ընդհանուր ծախք		19,782 50	...
Օսմ. կայսերական Պանքան դրուած ոսկեդրամ		148,279 42	...
» » » փոխանակելի դրամ	1,862,590 49	18,107 49	...
Կեդրոնական վարչութեան սնտուկին մէջ ոսկեդրամ		...	...
» » » փոխանակելի դրամ	73,183 10	736 66	1973304 34

Ի Դիմաց Վարչական Խորհրդոյ

Վաւերացեալ ճշդութիւնն ըստ տումարաց

(Կնք)

Նախագահ (Ստ.) ՎԻՆՍԸՆԴ ՔԱՅԱՐՏ

Խորհրդական Գատուէրակ (Ստ.) ՄԱՆՏԱՐՏԻ

Կ. Պոլիս, 5/17 Մարտ 1885

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՇԽԱՒՈՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ
307 միլիոն Ֆրանք

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ

Ապահովագրեալք միայն տէր են երաշխաւորեալ դրամագլխոյն և ընկերութեան բոլոր շահերուն

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՀԱՄԱՐ
ՏՆՕՐԷՆ
Ա. Հ. ՍՔԼԵՑ
ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ ԿԱԼԱԹԱ, ՀԱԼԱՃԵԱՆ ԽԱՆ

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Լօզգըրյաթէ պուլունան վէ պուլունմաճագ օլան ասաքիրի շահանէ իչուն պիր սէնէլիք օլարագ մուպայաա օլունաճագ օլան էրզագըն գըլէյի ճէտվէլէրի իհթիյաճը իլէ.
Նան վէ տագիգին էլլի տէօրթ ալթը,
Հընթանըն՝ գըրգ իքի,
Տախըլ կիւլթին՝ իքի էլլի սէքիզ օթուզ տէօրթ.
Էրզին՝ իւչ իքի էլլի տէօրթ.
Էրօղէնք սաատէնին՝ տէօրթ իքի օն էթի իւչ.
Թուզըն գըրգ ալթը պէշ.
Սօղանըն՝ իքիպին ալթը պէշ.
Շէքէրին՝ ալթը իքի գըրգ ալթը.
Զէյթունըն՝ էլլի իքի պէշ.
Կազըն՝ սէքիզ իքի ալթմըշ սէքիզ.
Սապօնըն՝ իքի էլլի էթի սէքիզ.
Նօհուտըն՝ գըրգ պիր օթուզ տէօրթ.
Զէյթին էլլի պէշ ալթը.
Պէօմիւրին օն սէքիզ էթի.
Ճայիրին օթուզ տէօրթ իքի.
Սամանըն՝ սէքիզ պէշ.
Հաթապըն՝ պէշ գըրգ ալթը.
Թաաուլիա վէ պէքսիմաթըն՝ էլլի իքի ալթը տէօրթ.
Պուրղուլին՝ տօքսան գըրգ սէքիզ.

Փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իքի իւչ պիր սէնէսի նիշանընըն օն պէշինճի կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթա թիճէյէ թալիպ օլանլէրին մագամը սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

7 մարթ 1301

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Իքի իւզ մէօհրէլի չինքարի էլէք պամպաղը գաղըրը, թօփը պէշ իւզ թաշլըգը, պէշեր թօփը իւչ իւզ պէշ ղուրուշ.

Իքի իւզ մէօհրէլի վինէտիկ իմալը չինքարի ֆըրսընըն գաղըրթան թագրիպըն, պէշեր բաքէթի ամէտ իւչ, վէ պէշեր բաքէթի օն տօգուզ ղուրուշ.

Մէզքիւր գաղըրտան թէլքերէլէ, պէշեր բաքէթի իւզ, վէ պէշեր բաքէթի օն պէշ ղուրուշ.

Մէզքիւր գաղըրտան թէլէգրաֆլըգ, պէշեր բաքէթի ամէտ իւզ, վէ պէշեր բաքէթի տօղուզ ղուրուշ.

Ագլամը հարպիյէ իչուն պիր սէնէ խիթամընա գատար լուզումը մըգտարլէրի Սարաճխանէ անպարընա թէսլիմ օլունմագ իւզրէ իհթիլաֆ օլունան նումունէլէրինէ վէ շուրութը մուգարրէրէսինէ թէվֆիգէն մուպայաա օլունաճագ պալատէ մուգարրէր տէօրթ գալէմ քաղըտ փիյաթը մուրաքկապէսի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ իչպու մարթը րումինին օն սէքիզինճի բազար իրթէսի կիւնինէ գատար պէշեր կիւն միւնագասայը պիլիճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթա թիճէյէ թալիպ օլանլէրին, վէ օն աղուրլըգը սալը կիւնի իւղտէ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլունանլէրին մագամը սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

10 մարթ 1301

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Զըրալը չամ թախթասընտան նէֆէրաթ չատըրը տիրէքի թագըմը, պէշեր ատէտի պիր ղուրուշ օն փարայա.

Կիւրկէն աղաճընտան չատըր տէյնէկի, պէշեր ատէտի պիր ղուրուշ պէշ փարայա.

Գըզըլճըգ աղաճընտան քէպիր չատըր տէյնէկի պէշեր ատէտի պիր ղուրուշ.

Գըզըլճըգ աղաճընտան սաղիր չատըր տէյնէկի, պէշեր ատէտի օթուզ փարայա.

Աղաճ տիւյմէ, պէշեր ատէտի իքի փարայա։

Նիզամիյէ էյալէթ անպարընա շուրութը մուգարրէրէ վէ մուհֆուզ նումունէլէրինէ թէվֆիգէն պիր սէնէ զարֆընտա լուզումը օլաճագը մըգտարլէրի թէսլիմ օլունմագ իւզրէ մուպայաա օլունաճագ պէշ գալէմ չատըր տիրէքի վէ սայիրէ ֆիյաթը մուրագգապէսի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ, իչպու մարթը րումինին օն սէքիզինճի բազար իրթէսի կիւնինէ գատար պէշեր կիւն միւնագասայը պիլիճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, իթա թիճէյէ թալիպ օլանլէրին, վէ օն աղուրլըգը սալը կիւնի իւղտէ պէշ թէնզիլինէ բաղիպ պուլունանլէրին մագամը սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

10 մարթ 1301

1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Ներլի միսմարը.
Թիմուր չափա,
Թիմուր գազմա.
Ներլի մալը նալպուր թագըմը.
Ներլի մալը բիլիթ թագըմը.
Գուրֆիլյա, գուրշուն պօրու, ղինկօ.
Տէօքմէ բիրինճ բախըր թագըմլարը.
Զիմէնթօ ինկիլիզ վէ Ֆրանսըզ.
Ներլի մալը բիրինճ տէօքմէ մուսլուք թագըմլարը.
Միւթէնէվվի պօյա.
Թիրէնթի թաշը, մալթա թաշը, տէօշէմէ վէ թօմրուք.
Ինկիլիզ մալը մալպուր թագըմը.
Մօզայիգ թաշը վէ գարա գափագ թաշը, սարրըճա գումը, գափանճա գումը, տէնիզ գումը.
Տէրխանէտէն վէ պիլլուր սէլանիք քեային էֆլիէքի ասքէրիյէ իչուն չալը փիրէճի.
Տէրխանէտէ վէ պիլլուր սէլանիք քեային էֆլիէքի ասքէրիյէ իչուն քէօմիւր քիրէճի.
Ճէթիր լէվհա գուրշուն ալթըգ գուրշուն էղաալար.
Աճը ճէթիր ճամ վիթրիքէսի.
Ներլի մաաշիւլութը մուխթէլիֆ քիւնկ վէ բիւվի.
Միւրէֆֆէթ քիրէմիտ.
Ներլի գուրու քերէսթէ թօմրուք.
Մարլին գուրու քերէսթէ թախթալար.

Թէլ սարրըճ, համալ սարրըճ, ֆըրչա սարրըճ, սու գափաղը, սու լէյէնը, սու ֆըչըսը, սու թուլումպասը, մօլօզ քիւֆէսի, ղուլուճ քիւֆէսի, սու քօվայը քիւֆէսի, սու քօվայը քէթէնի, ղալամալը։

Էպնիյէի ասքէրիյէ ինշաաթ վէ թամիրաթը իչուն պիր սէնէ զարֆընտա լուզում կէօրիւլէճէկ մուխթելիֆ էշյայը խալէտէ պալատէ մուհասէր [illegible] մուշտէրի [illegible] պիլիճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթա թիճէյէ թալիպ օլանլէրին [illegible] մագամը սէրասքերի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

9 մարթ 1301

2—3

PARIS

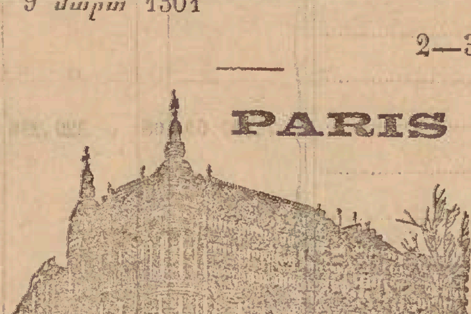

GRANDS MAGASINS DU

Printemps

NOUVEAUTÉS

Soieries, Lainages, Draperie, Indiennes, Modes, Robes, Confections, Vêtements pour fillettes et garçonnets, Jupons, Peignoirs, Trousseaux, Layettes, Lingerie, Corsets, Dentelles, Toiles, Mouchoirs, Blanc de coton, Rideaux, Etoffes pour Ameublements, Tapisserie, Literie, Chemises, Bonneterie, Vêtements pour Hommes, Chaussures, Parapluies, Ganterie, Châles, Cravates, Fleurs, Plumes, Passementerie, Rubans, Mercerie, Articles de Paris, Argenterie, Maroquinerie, Parfumerie, etc.

Envoi Gratis

et Franco du MAGNIFIQUE ALBUM ILLUSTRÉ contenant 500 gravures (modèles inédits) et des échantillons de tous les tissus, contre demande affranchie adressée à

MM. JULES JALUZOT & Cie
PARIS

Expéditions dans tous les pays du monde.

ՆՈՐՏՏԱՅՉԷ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՄՊՈՒՐԿ

Յիշեալ ընկերութիւնն հրդեհի դէմ կ'ապահովագրէ տուներ, կարասիներ, խանութներ և ապրանքներ յոյժ շահաւէտ պայմաններով, միջնորդութեամբ իւր ընդհանուր գործակալութեան։

ՇԻՆՏԼԷՐ ԵՒ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՊԱՀՉԷ-ԳԱՊՈՒ, ՃԷԼԱԼ ՊԷՅ ԽԱՆ

ՍԷՅՏԷԼ ԵՒ ՆԱՒՄԱՆ

ՏՐԷԶՏԱ [ՍԱՔՍՈՆԻԱ]

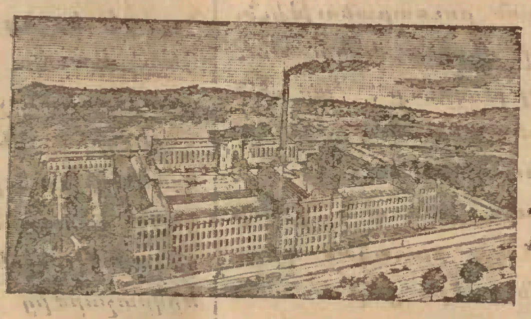

Եւրոպիոյ մէջ կարի մեքենայ շինող ամենամեծ գործարանն։

Գործարանատեարք «Օրիժինալ Սաքսոնիա Րեժիա» կոչուած հռչակաւոր ձեռքի մեքենայից։

ՆՈՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՐ ԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ընտանեաց համար ձեռքով և ոտքով բանող մեքենայք։

ՆԱՒՄԱՆ մեքենայն B

Մոտիսթներու և դերձակներու համար մեքենայք։

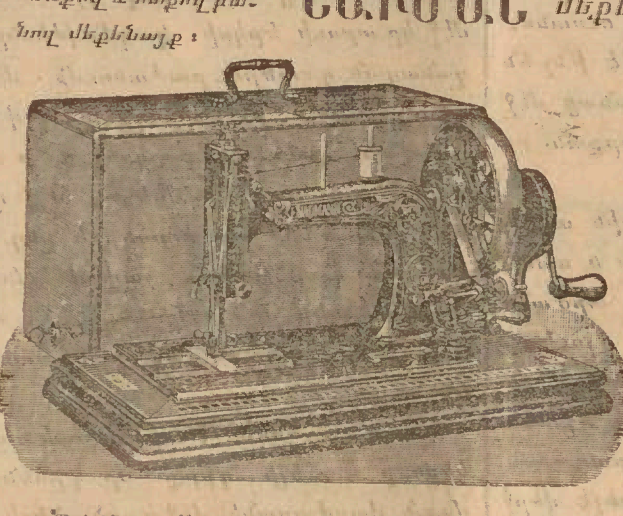

Այս մեքենայն իւր թելն ասեղ լայնելով առնու, ինչպէս նաև ամեն տեսակ կարերու համար նորանոր գործիքներ, և շատ դիւրութեամբ լաւ

ՕՂԱԿ

շինելու համար մասնաւոր գործիք մը։

Այդ մեքենային համար աշխարհիս ամեն կողմ արտօնութիւն առնուած է։

Ծանօթ. — Այդ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆԸ չտեսած՝ կարի մեքենայ մի գնէք։

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՆՇԱՆՆ

ORIGINAL SAXONIA REGIA · SEIDEL & NAUMANN. DRESDEN.

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՆՇԱՆՆ

MACHINE NAUMANN · SEIDEL & NAUMANN, DRESDE.

ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԻՒՆԸ ՋՐԻ ԿՈՒՍՈՒՑՈՒԻ

Ընտանեաց համար ոտքի գործիք ղշ. 75
Դերձակաց » » » 125

Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար գործակալ և մթերանոցապետ
ԷՄ. Ժ. ՄԷՐՃԱՆՈՖ
Կ. Պոլիս, Չաճօղլու խան, Թիւ 17

Ամեն տեսակէն 1500 մեքենայ միշտ պատրաստ կը գտնուին։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԿՐԱԿԱՐԱՆԱՑ ԵՒ ԾԽՆԵԼՈՒԶԻ ԽՈՂՈՎԱԿԱՑ

Միակ մթերանոց Վիէննայի Րիւտ Հէպլէրք վաճառատան կրակարանաց

ԱՏԱՂՁԱԳՈՐԾԻ ԵՒ ՀԻՒՍՆԻ ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ

ՀԷՆՐԻԿ ԼԱՆԺ

24, Բէրչէմպէ—Բազար, Ղալաթիա

ՊՂՆՁԷ, ՁՈՒԼԱՑԵԱԼ ԵՒ ԾԵԾՈՒԱԾ ԵՐԿԱԹԻ

ԱՄԵՆ ՏԵՍԱԿ ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԵԱՑ

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԴՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆ

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՁՄԻՆԻՆԵՐ

ԴԱՆԱԿ ԵՒ ԵՐԿԱԹԵՂԷՆ ՄԱՆՐ ԳՈՐԾԻՔ

ԿԵՂԵԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ ԴԻՄԱԴԻՐ

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ԼՕՆՏՕՆ

Ծովային ապահովագրութիւն: — Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Գ. Ժ. Վ. Ուիթալ, Եօրկիմաճի խան Պահչէ-գաբու, Պոլիս. կամ Ղալաթիա, Ալէքսիատի խան Թիւ 15։

ՆԱՐԵԻՈՐ ԱԶԴ

ՔԻՐԷՃ-ԳԱՊՈՒ, Թիւ 3 վաճառատան մէջ մեծ և փոքր քանակութեամբ կը վաճառուին հետեւեալները։

Հանքածուխ, ՆԻՒՔԱՍԸԼ և ՔԱՐՏԻՖ
Զ. ւլեփի երկաթ, ՔԱԼՏԷՐ — Թիւ 1.
Հանքածուխ, ՔՕՔ.
Տօկօսն աղիւս, ՔՕՎԷՆ.

Բոլոր այս ապրանքներն ընտիր տեսակէ են և ԽԻՍՏ ԱԺԱՆԳՆԵՐՈՎ կը վաճառին։

ԱՆՆՑԻ ԽԱՎԵԱՐԻ ՄԵՆԱՎԱՃԱՌ

ԱՌԱՋԻՆ ՏԵՍԱԿ

ՍԵՒ ՁՈՐ ԽԱՎԵԱՐ

Գերազանցապէս յարմար աղման պատրաստելու եւն. եւն.

Օխան երսուն ղրուշ

Օրինակներ կը գտնուին է. Մորիսի վաճառատունն,

51, Բէրչէնպէ Բազար, Ղալաթիա

Մեծ զեղչ կը լինի յանձնառատարաց

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԿԱՐԱՍԵԱՆՑ

587, Մեծ Փողոց Բերայի, Եթէքէ, մակինթն դէմաց, 587

Գ. Տիմիթրիոս Աֆէնտի [illegible]

ՉԱՓԱՒՈՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

[illegible]

Պարոնայք Ճ. Վ. Ուիթալ և ընկերութիւն յառաջիկայ ապրիլ 1 էն սկսեալ չափաւոր գնով վարձու կուտանիրենց այժմեան խանն (իրենց գրասենեակները պիտի փոխադրուին նոյն փողոցը գտնուող իրենց յատուկ խանն), որ կը պարունակէ երկու մեծ խանութներ և 5 սենեակներ առաջին յարկը։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԱԼ
Պոլիս, Պահչէ-գաբու, Եօմէր Էֆէնտի խանին դիմաց։

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի և Մէջերկրականի միջև։

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Օրանիա	7,000	Մալթա	3,000
Ադլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէբբօ	3,000	Նանթ	2,500
Պոդնիա	4,600	Բավօնիա	5,000
Պալպէք	2,500	Բալմիրա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սէրվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սիդիա	4,600
Քադալոնիա	4,700	Սարաքօսա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Դէմէրարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալլիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթօն	3,000		

Մէկ շոգենաւը, Նաւապետ Ֆէնուիք, Լիվրբուլէն տաս հատ ընդհանուր վաճառքով և ի մօտոյ վերստին Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Ստորագրեալն արտօնութիւն ունի ուղեւորներ և վաճառք ընդունիլ Նիւ-Եորքի, Պոսթընի, կամ Ամերիկայի և Գանատայի ուրիշ և ունէ նաւահանգստի համար։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ
Գործակատար
Թիւ 1 Քիւչիւք Հայիլ փաշա խան Ղալաթիա

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի և Ադրիականի միջև։

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Ալճէրիան	2500	Ֆավօնեան	3700
Ալզասիան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլորիան	3700
Աթէնեան	2500	Իպէրիան	5500
Արապիան	3700	Իլլիրիան	5500
Պավարիան	6000	Իսդրիան	5500
Պուլկարիան	6000	Լէսպիան	2200
Քասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրենեան	2000	Լիպյոն	800
Տուրքոյ	700	Օփորթօ	700
Էճիբշըն	3700	Բէրսիան	3800
Ֆապիան	3700	Վալէնսիան	6800
Ֆալէրնիան	3700	Վիրճինեան	6800

Աթէնիան շոգենաւը նաւապետ Ռիչարտըս ամսոյս 24ին երեքշաբթի օր տատ կ'ըսպասուի։

Ուղեւորներու համար անձն փոխադրութիւն կ'ընդունուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԼԵՈՆԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլք խան, Ղալաթիա.

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Լէոնարտ Լաֆոնթէն.
Ճիպրալթար, Գ. Ֆ. Քարվըր Եղբարք.
Ալէքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման և ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադօ.
Զմիւռնիա, Գ. Ուիդլ և ընկ.

ՓԱՓԱՅԵԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի, Մէջերկրականի և Սեւ ծովի միջև կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թօնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	Պըքս
Արարատ	2,500	Ռոպսըն
Արքատիա	2,500	Քրուիքշանք
Լաքոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասէտոնիա	3,500	Մարշ
Բուլկարիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Մասէտոնիա շոգենաւն ամսոյս 20 ին շաբաթ օր Պաթումէն տատ պիտի վերադառնայ և Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Ռոստով շոգենաւն ամսոյս 10 ին Լիվրբուլէն տատ պիտի հասնի և անմիջապէս վերստին Լիվրբուլ պիտի ուղեւորի։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՒԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիայի և Բերիի միջև կանոնաւորապէս բանող

Սամսուն, Տրապիզոն և Պաթում երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ռիւթ, որ պիտի մեկնի Մարսիլիայէն մարտ 11ին և Կ. Պոլսէն մարտ 18ին։

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ահուբեյ է։

Ուղղակի և արագ ուղեւորութիւն

Նաւուղեկի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն
ԹԻՆԻՈԹԷ ԲԸՅՈՒԼ
Միւմհանէ փողոց, Թիւ 141

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի և Մէջերկրականի միջև բանող

[illegible]

ՋԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
31, Ջէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

ԹՈՎՄԱՍ ՌՈՒԼՍԸՐԴ

ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

[illegible]

ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ
Թիւ 17-18, Գիւչիւք Միւմհանէ խան Ղալաթիա

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐԻ